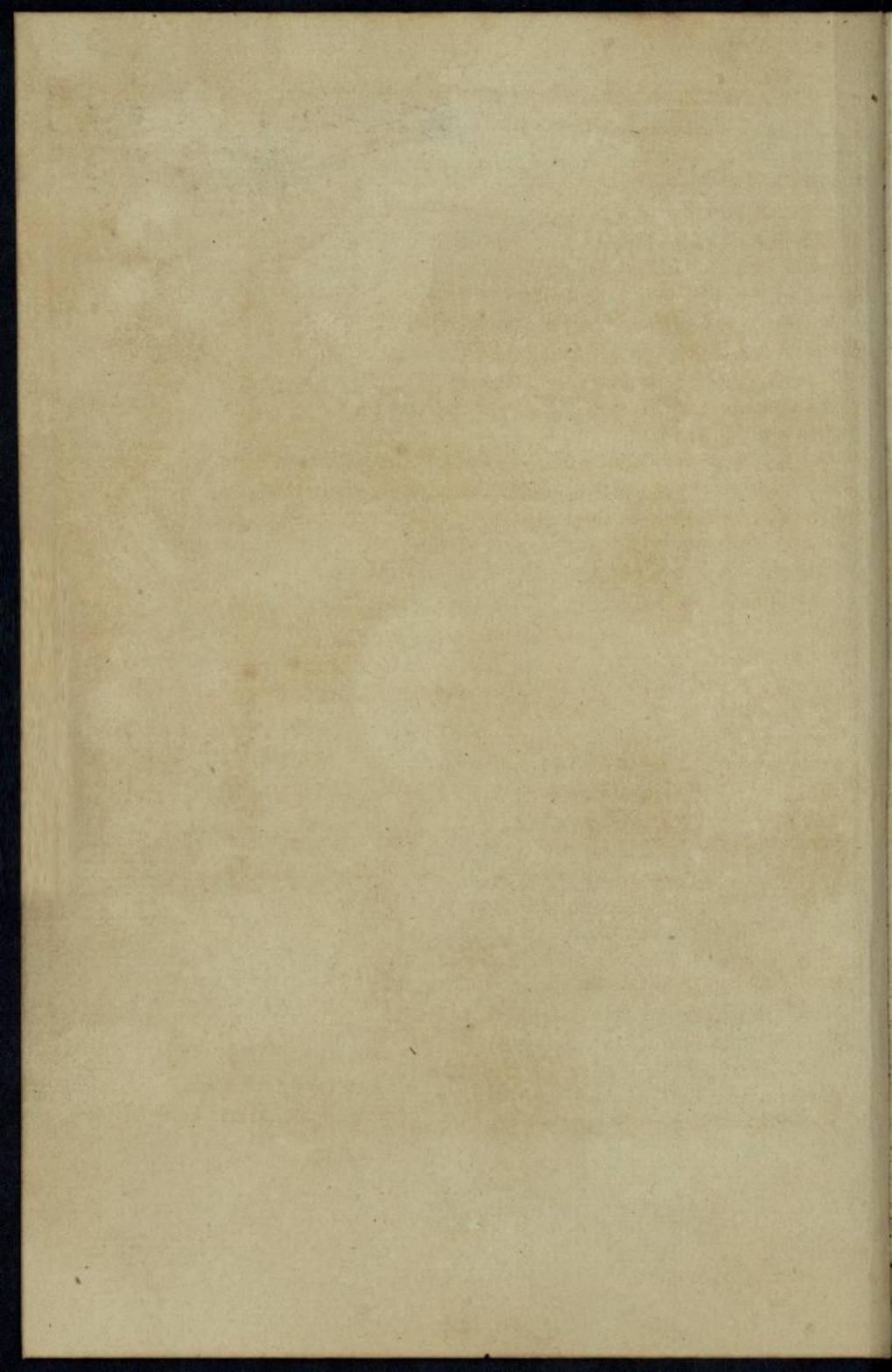

clav + I.G. Reliure de Sortie pour
400 Guillaume Lelièvre à Avallon.

de la Bibliothèque Yemenez
(seul exemplaire connu -)

8v

Ars Remorati

ua Gulielmi Leporei Aualloneñ. Pons
tificio & Cesareo iuribus cōprobata.

Sat Lepus vmbrosis timid⁹ latitauit in antris.
Florida secluso prodit in arua metu.
Insidias hoīm metuit morsusq; caninos.
Defendet Loporem virgo Diana suum.

Veneunt in Calchographia Ioannis Fa
bri; in vico Dagulheres: cuius anima in
pace requiescit.

Gulielmus Le poreus illustri. D.d. Gulielmo I or,
noer Tholosane curie Presidi equissimo. S.

X antiquis annalium monumentis memorie p
ditū est Preses equissime munificentiam non in
crescēt opibus ac rerum copia: sed in sola largit
atis animi prōptitudine versari, Artoxerxes em
(vt Plutarchus ad Traianū scribens insit) cum
ei in via obequitanti pauper quidā & operarius homo, am
babus aquam manibus e p̄xīmo flumine haustā nihil aliud
habens obtulisset: iucunde & suscepit & arrisit: non rei (que
donabatur) estimatione sed prōpta eius qui largiebatur vo
luntate gratiā mensus: non igitur ingentia auri pondera nō
attalicas opes offerimus: sed exilem de arte Memoriæ libel
lum excellentie tue de nobis q̄optime merite dicamus deuo
uemus. Multum tñ formido eorū ascribi numero qui labo
ris sui primitias naso suspendendas exponunt & euantilant:
naturamq; sui partus penitere faciunt ac deletiles censorum
spongias aut satyrorū aculeos aut venenosa linguarū ver
bera perferūt cū nostri monumenta (siculis gerris hyberis
ve nenījs vaniora) ad incubē nōdū satis r̄cuocata maturue
rint. Vnum tñ est qđ me multis madētem gemitibus cōsolat
um reddit: est nescio cuiusmodi genus hoīm qui cū sint ele
mentarij & magis rudere cū Apulcio q̄ loqui nouerint. In
laudabiles lingue latine candidatos conuictia (suis barbaris
mis) inferte nō dubitant. Istisq; importunis cōmentationis
bus Isagogisq; puerisibus dilatrantes magnā doctrinā opis
sionem sibi mereri videntur: sed longe sua spe fallūtur: nā ma
lo a pauculis eruditiorē centurijs videri. Quorum beneficio
bone literē reuiseunt & repullulant q̄ ab infinita idiotarū
plebecula eternis ppe laudibus cōmandari. Cōpertum tñ ha
beo nemīnē (nisi philosophastrū) literis nostris fuligine ins
ducturū. Sed cum literarū sitibundus dulcorem degustarit
(totis vt aſunt pedib; ac manib;) in id quod honori nō
futurū est deserabit blateret & oblatret q̄tū volet scio quod
vbi Ep̄imenidis venenose loquacitatis somnū indormierit.
ad respicendū sero cōsurget Phrygū more: videre tñ vide
or in hoc satyrico genere peculiariter delectari totaq; maleſi

cū orationē dotare. Ideo in tuarū laudum cāpo cōdescēde,
re vtile esse existimauit. Sed vndenā pōtissimum sumā exore-
dium. nescius ingemisco nostręq; mīnē iuc̄ virtus genitūnis
viribus deſtituitur: nam si illa ſcriptis redegero q; in te cīmēs
demirantur blādīrī dicar. ſin tacuero inuidere. Malo in acus-
lationis nota falſo inuri q; liuoris macula quo uifmodo re-
ſpergi. Ancipitem em̄ euētūm vtcūq; cadet experiar: Tholo
fana igitur curia (ne caducū parietem inclinaret) te in eq̄ſſi
mū preſidē bene cōſulta exceptit (Scia virtute & morib⁹ ad
amūſſim in literali certamine pēſatis) in quo nō paruam tibi
& posteris laudē comparasti. Gloriat⁹ pfecto debes equiſſio-
me preſul: ac ſi arguum abſtulifſes clypeum tum ob virtus
tum tuarū inſignia: tum ob memorie tenacitatē. De te igitur
dicere poſſum ut Cato maior de Scipione minori ſoli ſensuſ
ineſt: vmbriſ par cetera turba. Ex aliiſ tamen augurari nolo
eruditorum enīm (vt inſit Democritus) censura vix baherſ
poſteſt. Phebus pfecto lumē ſuum inclinaret ſi collata in me
beneficia recēſſere vellem, pro quibus ſi vitam pro dignitate
tua profunderem, non viderer partem meritorum aſſequu-
tus: ſed ne in immensum noſtra crescat oratio laconum bre-
uitate vtentis coronidem adiçimus tenuesq; ingeniolī no-
ſtri primitias nomini tuo nūcupatas defecato excipias anſe-
mo impenſiſſime eſtagitamus.

Vale Extimū literarū decus & virtutū ſpecimē.
Tolose. 1523. 17. Kal. Octob.

Stephani Fustaillier Matisſoneñ. Ad egregium
cūlīſ arene pugillem. D. Gulielmū Leporeum
Epigramma.

Si quis inauditas optet cunctarier artes.

Emunctum Lepor̄ ſ mente reuoluat opus.

Laurigeras ſtudio vincit florente ſorores:

Castalius rorat mollia labra liquor.

Non ignaua ſuam corrumpunt ocia mentem:

Casta nec Idalius viſcera ledit amor.

Hunc decorat virtus: decorant ciuilia ſura:

Et ſi fas licet dicere rarus homo eſt.

Gabriel Tornoer charissimo amico Gulielmo
Leporeo politioris literature candidato. S.

Vn omnium scientiarū basis & fundamentum
videatur memoria, sine qua homo nihil sapientiæ: nihil virtutis nihil deniq; scientiæ, sibi cōparare potest ad eam (totis vt aiūt peccatis ac mānibus) assequendam est elaborādum, quod per
difficile videtur nisi ibeclitati nature subtilis ars tua memo-
riæ antidotum exibeat, Compertum em̄ habes omnem disciplinam memoria cōstare, incassumq; vnumquemq; edoceri
si quicquid audit preterfluat. Fœlū igitur is est cuius me-
moria sit bone fidei que in promptu sibi credita reddit, ideo
veteris testamenti autoritas hominem deo non absimilem
in tribus aiebat, ydelicet in intellectu sine errore, in volun-
tate sine contrarietate, & in memoria sine obliuioe. Tibi igitur
(vt peleus in machera) tuoc; in literali theatro applau-
dere debes, qui tua īgenia subtilitate (immo diuinitate) arte
memorie incuria temporum sopitam e labyrinthę confus-
sionis fauibus eripuisti eamq; canonum & legū institutio-
nibus cōproba am reliquisti, Festina igitur lente, eamq; cū
blattis & tineis rixari ne simas queso, secure profecto parere
potes qđ longo temporis curriculo parturq; nihilq; inde
futurum video p̄terq; docilem tibi iuuentutem demerebe-
ris, importunisq; amicorū votis satisfacies, quibus si nō ans-
tuas qđ diu viues male audies. Vale virtutis & scientie speci-
men Tolose e museo nostro ciuiti. 1523. 17. Kal. Octobr.

Eiusdem in eundem Epigramma.

Sciscebam a musis quisnam perfectior esset.

Ecce repentina Pallas ab arce canit.

Tu Loporem demens, videas qui mira recenset.

Quem phrontes Cæsaris arma beant,
Iura Lepus queris, dij non tibi tura negabunt.

Non quot habet decius, sed quot habere cupis,

Caput Primum.

MVM necesse sit rem aliquam callere volentibus
presso & vegetiore ut memoria: haud iutile vis
debitur si de huiusmodi memoria (ea in binum
secernentes) non nihil in lucem adduxerimus, quod
diligentissimo cuique ad facilitorem literarum adeptione maximo
esse poterit adiumento. In primis dādāe sunt terminorū
& vocabulogē definitiones, quo res ipsa lucidior esse videat.
Nulla enim teste Bald. in l. liberti libertateq. de ope. liber. C. scien-
tia cōparati pōt terminorum cognitione desita sine qua (si
Phō creditur) de facilī paralo. **Memoria.** Tullio afferete, est
vis aīce accepta retinens, p̄terita repetens, elapsa recolligēs.
Quae in naturalē & artificialē secernit. Naturalis est q̄ no-
stris animis insita est, & sine multa cogitatiōe nata: quā natu-
ræ quidā munus esse existimauerunt: & totus labos inanis,
nisi certæ partes hoc velut spū continantur. Ois enim disci-
plina (vt insit Quintilian?) memoria cōstat, frustraq. doce-
mur, si quicq. audim⁹ p̄terfluat. (Nā & q̄ naturali memoria
percepim⁹ & ea q̄ arte memorie cōmēdam⁹ ni prefixo spa-
cio repetita fuerint fluxa veluti & caduca excidēt.) Et legu⁹
dictorū exēplorūq. velut quasdam copias (quibus abundare,
quasq. in prōptu semp habete debet orator) illa eadē vis res
presentat: Ideo dicebat metellus numidic⁹ (Gellio teste) the-
tori cōcessum esse sentēti⁹ ut falsis, audacib⁹, subdolis, capo-
tiosis: (si modo verisimiles sint) vt possint ad mouēdos ho-
minū aīos qualicunq. astu irrepere propterea turpe esse ait.
Oratori si quid in mala causa destitutū atq. ipugnatū relin-
quat, iī puulgato vite vīsu ambassiatores insubide vocant, q̄
Romanis degētib⁹ herbā securitatis indiciam gestabant de
qua est tex, melior iuris in l. sanctū. de rege dñi. ff. Bar. in l. i.
ad. leg. iul. maie. & i. l. cōventionū. ff. de. pac. p̄ide vt ad filū re-
deā Artificiosa est quā confirmat inductio q̄dam & rō p̄re-
ceptionis. Cicero, memoria mentez vocitans tres partes an-
numerat/memoriā/intelligētiā/prudētiā. **Memoria** est p̄
quā anim⁹ repetit illa q̄ fuerūt. Intelligentia est p̄ quam per-
spicit ea q̄ sunt. Prudētia est per quā aliquid futurū videtur
anteq. fa. tū sit. Vnde prudentis est priusq. aduersa continua-
gūt prouidere ne euiniat. Scđm in diversa operationū offi-

Memoria.

De sagmī-
nibus. vide
Crinitū. in
cap. iij. lib.
vij.

Artificio a.

A ij

Artis Memoratiæ

est varijs noībus enunciatur. Aīa, dum vegetat & corp^o ip^sum vivificat. Spūs, dum contéplatur. Sensus, dū sentit. Anīmus, dum sapit. Dū discernit, ratio. Cū recordat, memoria. Dū vult, voluntas dicitur. Hæc aut̄ oīa solīs noībus nō substātia differūt. Ne igit̄ doctrīna ortu nīl obscurior videatur: a philosophi vestigij̄ non deuīans: in libro animē. Dico q̄ anima est actus primus: corporis phisici: organici: in potētia vitam habentis. Hanc definitionē solis philosophastris incognitam relinquō. hæc autem in prima sui diuīsione in animam vegetatiūm, sensitiuam & rationalem secernit: hæc diuīsio penes operationem animæ originem sibi vendicat: eo q̄ omnis operatio anime vel est vegetare, vel sentire, vel intelligere, primum immediate anime vegetatiue conuenit: que est communis omnibus viuentib⁹ & eius operationes in nutritione, augmentatione, vel generatione consistunt: quæ (si theologis creditur) neq̄ bone neq̄ male moraliter dicuntur: postq̄ nostræ potestatis imperio non subiiciuntur. Ideo hec potentia vegetatiua ab Aristotele Aethi⁹ corum primo, vacans ratione dicitur.

Virtutes anime.

Potentia vero sensitiva in apprehensiūam & appetitiūam: & apprehensiua iterum in potentiam sensitivam exteriorem se, cernit: & talis est quintuplex sicut sunt quinq̄ sensus exteiiores, habentes diuersas operationes & obiecta. Alia est potentia apprehensiua interior & talis est quadruplex sicut a philosophis solent assignari quatuor sensus interiores: puta sensus communis, Phantasia, Imaginatiua, & memoratiua, operatio talium potentiarum apprehensiuarū, non est aliud q̄ cognoscere vel noticias apprehensiwas producere: ideo Theologorum imitatus doctrinam. Dico operationes talium potentiarum non esse bonas neq̄ malas moraliter: postq̄ immediate ab obiecto & potentia mere naturaliter causantur: Sed potentia sensitiva appetitiua dicitur illa, quæ nata est p sequi obiectum apprehensum & cognitum delectabile: & fugere obiectum apprehensum ut tristiciet inductiūm: ideo eius operationes sunt fugere & prosequi: & mere naturaliter ab obiecto & potentia producuntur: & a noticia sensitiva obiecti: & talis operatio solet vocari bona vel mala extrīnsica: inquantum est imperata ab ipsa voluntate. Ideo a Philo,

sopho Aethicce & primo dicitur. Appetitus sensitiuus: partis rationis, obediens intellectui, vel voluntati, ut in temperato vel continente contingit. Sed anima rationalis dicitur ea que nata est ratiocinari. Hoc est producere noticias intellectuas volitiones vel nolitiones, & dividitur in intellectum & voluntatem non quod illi realiter distinguuntur in eodem homine: immo eadem anima rationalis dicitur intellectus & voluntas sed diversis rationibus hec nebulosius ceteris censetur. Ideo quibuscumque causis est anteponenda vulgata. l. sancimus. de sacrosan. eccl. C. non immerito Aristoteles in libro anime: operationes intellectus nullam communicationem habere cum corporali operatione aiebat: unum tamen mihi singulare Augustinus profiteretur animam videlicet. Deum supra se Angelos iuxta se in se: quiscuid celi ambitu continetur infra se cognoscere: ne tamen verborum impetus ab instituto longius vagantem me distrahat in nostram reflectam arena.

Caput Secundum.

Simonides poeta Lyricus Plinio & Cicerone auctoriis bus artem memorie eiusque documenta enunciasse cense tur: tandem a Metrodoro Sceptico consummata. Cum enim pugnili coronato carmen quale cōponi victoribus solet mercede quadam pasta scripsisset, abnegata ei pecunia pars est quod more poetis frequentissimo digressus in laudes Castoris & Pollucis exierat. Quapropter parte ab his quorum facta celebrasset exigere cogebatur. Solutione cōpleta grande cōsumum apud Scopam fortunatum hoīem celebrabatur. Si Simonides adhibitus ei cœnæ nūcio, est excitus a duobus iuueniis quos rumor. Castore & polluce suspicatus est) questum fuisse quoque tandem euocatione defatigatus dum ad forces genitalis domus uti ratus erat non inuenisset: eos omnis urbe vagus quereret: coniunctus interea domus in ruinā versa miseranda coniuntas clade oppressit: quos cum affines sepulchro mādere vellent. nec eos miserande mortis genere ruina & molibus attritos recognoscerēt: diuinus ille Simonides qui una discubuerat memoria ordinem discubentium repetens: quem quisque dispositione locū sortitus fuerat. charos parentibus liberos dulcesque coniugibus viros: & matrum amplexisibus cum lachrimis natos restituit: veteres enim in coniunctio-

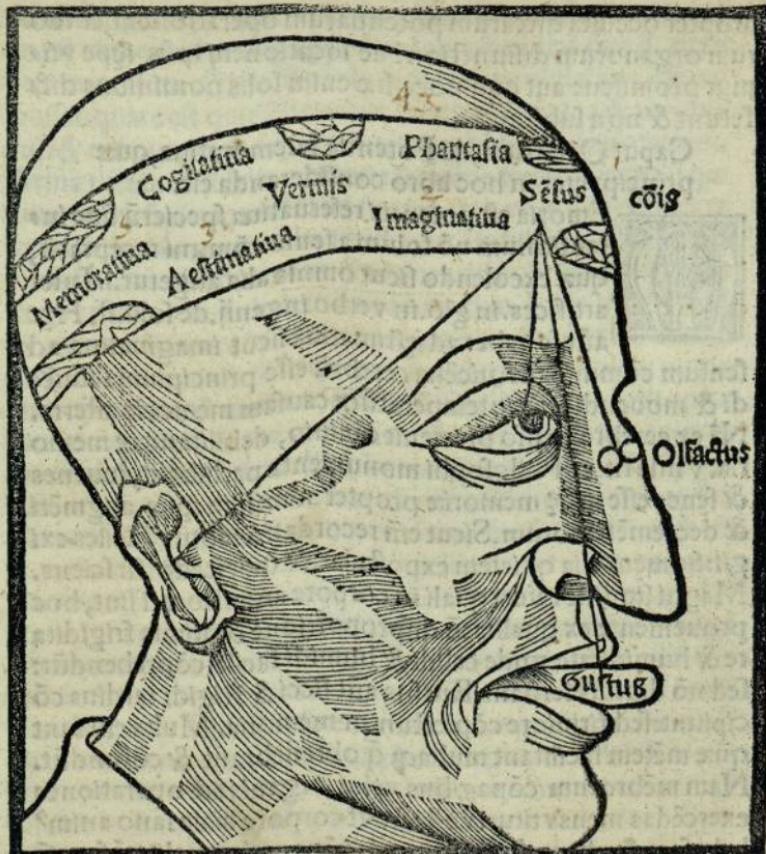
Simonides

Ilio similiter
etiam in
etiam in
etiam inMemorie
inuentio.

Artis Memoratiæ.

triplices mensas apponere solebant, & iaceundo cenare veluti
Antiqua cō
uiuioꝝ seri
es.
Turcæ faciunt de quo canit Horatius.
Sæpe tribus vides cenare quaternos
Equibus unus auet quavis aspergere cunctos:
Præter cum qui præbet aquam.

Hab. big.
Carnis. 89.
l. tunc
ab initio
Nimis cibi
auiditas res
probatur.
Et in his triclinijs carnibus abstinebat. C. ab exordio. xxxv.
distin. &. C. ante oia. eadem distin. Vsum tamen carnium in
cōuiujs (Plinius testimonio) volumine. vii. primus apponi
fussit vel occidit. Hyperbius martis filius. Iosephus tñ in pri
mo antiquitatū hebraico populo statim post peccatum Ade
csum carnis a supremo rerum opifice cōcessum afferit. Egy
ptiā sacerdotes cultui diuino inferuentes. carnibus & vino
abstinebant. ouum quoq; pro carnibus & lac vītabant: eo
rum alterum. carnes liquidas. alterum sanguinem esse colo
re mutato dicentes. Zenocrates philosophus tria dumtaxat
precepta apud cecropidas in templo eleusine insculpta scri
bit: venerando deos, honorando parentes, carnib; non ve
scendum: nostris tamen seculis est vīendum. non enim cibus
in conūtio sed cibi auidas nimis reprobatur. C. sunt cibi.
de cōse. distin. v. Laudaturq; conūtia dūmodo detractio
nibus & fabulis sicutis gerris vanioribus abstineatur. C. cō
uiuia. &. C. sequenti. xliv. distin. Constat autem conūtum
ex rebus quatuor que si desint suis numeris non est absolu
tam. si bellis homūculi collecti sint. si lectus locus. si tēpus le
ctum. si apparatus nō neglectus. Varro in satyris menippis
in libro qui inscribitur nescis quid vesper serus vechat, dicit
conūtarum numerum incipere oportere a gratiarū nume
ro, & procedi ad musarum, nostris tamen seculis arbitrio res
gimur.

Caput Tertium.

Dhilosophi varijs inter se digladiates hastis duas potentias inferiores assertione multoꝝ ponunt, unam cognitiuā in qua actualis sensatio formatur: quā vocant Sensum cōmūnem: & eā dicūt esse in corde: aliā reseruatiuā, quā Phātaſiam vocāt: & eā dicūt eē i cerebro, vt p̄cedēs figura apte manifestat. Sed nōnulli abditissima studiosus rimātes, quīcꝝ potētias inferiores collocāt: quae sunt Sensus cois, Potētia imaginativa, Potētia estimativa, Potētia phantastica, & Potētia memoratiua: quae per figuram note reliquuntur. Verūtamē

B

201
Artis Memoratiæ.

propter occultā dictarum potentiarum operationem, & suo
rum organorum dissunctionē ac locationem ipsis s̄epe uti-
mū promiscue aut equiuoce. hæ enim solis nominibus dif-
ferunt & non substantia.

Caput Quartum, de Potentia Memoratiua, quæ
principaliter in hoc libro consideranda est.

Memoria.

Colinda.

Memoria est potentia reseruatua specierū sicut in-
tentionum nō solum a sensu cōmuni receptarū,
quæ excolendo sicut omnia alia augetur. l. Inter
artifices. in glo. in verbo ingenij. de solu. ff. Hęc
aut̄ se habet ad estimatiua sicut imaginatiua ad
sensem cōmumem. Auicēna cerebrū esse principium senti-
di & mouendi assertit: temperatūq; causam memorię afferre.
Nā ex cerebro crasso prouenit oblitio, debilitaturq; memo-
ria. Vnde fit, vt Philosophi monumenta perhibent, iuuenes
& senes esse male memoriae propter nimii in ipsis augmēt
& decremēti motum. Sicut em̄ recordatio motus faciles exi-
git: sic memoria quietem expostulat, & quiescēdo fit sciens.
Magni siquidē refert quali in corpore animi locati sint, hoc
proueniente ex qualitatū disproportione & nimia frigidita-
te & humiditate. vnde calidi & humidi facile cōprehendūt:
sed nō diutius seruant. Rursus aut̄ siccī & frigidī tardius cō-
cipiunt: sed firmiore cōplectuntur memoria. Multa em̄ sunt
quæ mētem facilitant multaq; q̄ obtenebrant & cōfundūt.
Nam mēbrorum cōpagib; velut organis ad operationes
exercēdas mensūtitur: vnde fit vt corpore male sano anim⁹
liebescat & obtundatur. Ingenia nēpe aeris qualitatē sequū-
tur. Refert em̄ Cicero Thebanos ingenio fuisse pinguiores:
sed robustiores corpore. Athenienses vero perspicatores &
acutiores extitisse. Ideo quia crassus aer Thebis: rarior autē
& subtilis Athenis erat. Istud scite pbatur in. c. Quia diuer-
situdinem corporū diuersitas sepe sequit̄ animorum q̄uis glo-
alt̄ exponat: de cōcess. preben. in ātiq. Promptior contra, ve-
getior, acutior redditur cuius corpus bene cōpaſtū est: quā
obrem Thraeces ob crassum regionis acrem quem incolunt,
obliuiosi, desides, tardī, obtorpescentes nulliusq; memorie
censemunt esse. Satiricus patriam Veruecū appellat cū inſit.
Veruecū in patria crassorū sub aere nasci. Quid tamē discri-
mīnis habet a reminiscētia, quia memoria est continua con-

seruatio illius qd' sc̄mē apprehensum fuit: reminiscētia vero est eius quod postq; apprehensum est oblitū fuit & iterū tememoratum. Quis tñ paulo sagacius considerans, r̄imari posset, quare est quidā homines facilis adiscunt. q; recordātur, & econuerso. Ad quorū intelligentiam ex Auicenne doctrina thesauro fidelis memorie sequētia imprimas q; illi qui sunt siccē cōplexionis fortes sunt in retinendo: & debiles recordando ratio naturalis istud non insubide manifestat: nam siccitas est cōueniens & idonea dispositio ad impressiōnum refētōnēm. Inhabilis aut ad motum. Ideo infero vñū correlariū siccām cōplexionem memorie. & nō recordatiōni conuenit: hi em̄ sunt qui magis percipiunt nutus: nutus aut operantur & causant sensibiliū motum: & qui erit perceptior nutū erit citius recordans: illi vero qui sunt cōplexionis humide facilis sunt discipline, ratio naturalis istud q; grāphice edocet: nam humiditas est dispositio cōueniens susceptioni impressionum, que conuenit facilis discipline & est contraria dispositio fortī memorie: ideo infero vnum correlariū. Memoriālā propiciā & idoneam exigere materiā: a qua diffīculter deletur qd' impressum est in illa. Nota tamen q; bene memores contrarie sunt dispositionis bene adiscētibus illi bene mēmores sunt: quorum aīc non habent facile motum neq; dispergūtur cogitationes eorū: illa em̄ anima q; habet multos motus: & multiplices cōgitatus fidelis & bone recordatiōi aduersatur. Ex hīs infero eos memoria pollere qui sunt siccē cōplexiōis: ideo est contraria dispositio facilis discipline bona īgīs memoria appellatā venit ex siccitate complexionis vel exercitio circa vnum vel pauca: (Exercitio em̄ consummatur quicqd natura arteq; percipitur: nam ubi abest exercitatio, ibi aut naturalis aut artificialis peritia cessaſt necessum est: cum tota (si Phō credit) virtutis laus in ipsa actione consistat: huic sentētie applaudet turis consultus in l. Munerū. s. mixta. de nume. & hono. ff.) inde est q; pueri q̄uis sint humidis: firmiter tñ retinent animē em̄ eorum nō occupantur circa multa sicut aīc eorum qui maturam ag prouectam etatem attigere: iuuenū autē propter calorē & propter motus suos agiles debilior est memoria. Q̄uis sint cōplexionis siccē. Senibus vero accidit propter humorē qui in

Reminisciā.

Sicca cōplexio apta i cōtentōni.

Humida cōplexio dicitur propria cōtēpia.

Ferro consparaſt nā feriū si exerceas cōteritur si nūq; exerceas rubigine sedatur.

Iuuenes p̄ue mētōrie.

Artis Memoratiue.

ets dominatur nostra memorari ea que videt: ex his veridice inferendum puto. sed in diversas personarum circumstantias. virtutem aie diversimode operari: & hoc secundum diversitates inclinationum ortarum ex diversa mixtione quatuor primarum qualitatum. totam corporis compositionem regit: ex quibus quatuor humorum diversae proportiones scaturunt. Et ex his varia ipsorum spirituum tam vitalium & naturalium quam animalium diversitas conditiones & inclinationes mortaliuum varias & immutans oritur: unde oculorum periculo copertum est. inductu quodam nature.

Humanum
corp' a qua
tuor primis
qualitatib'
regitur.

Nobilissan
guinei com
plexio.

Colleric
complexio.

Flegmatici
complexio.

Messalecor
uini debilis
memoria.

Melécolici
complexio.

Equitas na
ture.

CSanguineum letum vultu hylarem, & amatuum, risu facilem, liberalem, benignum, plium, delicata cibaria, primeque bonitatis vinum elementa per oia indagantem: ad libidinem pronum: unde Alexander magnus imbecillitatem humanam se sentire atebat duab' potissimum ex causis sono vocis & coitu.

Collericus autem est in suis agendis impetuosus, elati animi vanos (quod pars sit) appetens honores: bonorumque myrmecias: in iram faciliter prorupit: eademque pacificatur: prodigus: & ultra mensuram comedens: fidelibus deditus vigilans lucrum assidue venatur: & domesticarum rerum satagit.

CFlegmaticus vero naturaliter somnolent in agendis suis tardus: verbis lapsantibus: & humidis non defluens: bonorum contenter: aureque popularis rumusculos pro nihilo habens: ac sputis facies: parue metiorie: & modice comeditionis: ideo pauci aut nulli meritis eorum ad honores aspirant. Ideo Messalam coruinium sui nomis immemorem flegmaticum extitisse disjudico. Civilis tamen ratione huic sententie aduersari videtur nam nemo est adeo supinus ut nomen suum ignoret. I. cum in libris Vlpiani: de here. inst. C. Numerosam exemplorum siluam coticeo quam visendam te remitto ad plinius notata in capite quarto & vigesimo libri. septimi memorie.

CSed melécolicus naturaliter tristis gerit vultum sinistre semper suspicatur: alienisque vulpina quadam sanctitate delictis illa trahit: mundanarum rerum nephando amore irretitur: implacabilis & in propria opinione pertinax. plurima humano corpori conferentia literis commendare non grauerat: nisi industria & consilio probati medici indigere cognoscerem. Ex supra dictis oculorum periculo copertum est. naturam in uno san-

guineū grauiasse, & in alio restaurasse. Idem dicitur in colerico, flegmatico, & melencolico. Cui sententie ciuilis iureconsulatio ratio applaudet. In leu qui de iure iur. ff. & nota istud quā a scriptoribus sere nostris intētatum non comperies.

Caput Quintum.

Ensū cōmūnis qui in anteriori parte cerebri locatur, est potentia sensitiva omnium sensuum particularium obiecta apprehendens. Dicitur autem cōmūnis, philopho afferente, eo quod oēs sensus exteriores ab eo velut a cōmūni centro scaturunt, suorum obiectorum similitudines ad eum reducunt: quibus mediantibus: de singulis iudicat & discernit. Huic autem potestate tres actus attribuuntur: quos primus est cognoscere sensations & sensibila om̄i sensuum exteriorum: etiam nō presentibus obiectis ideo cōmūnis dicitur. Secundus est cōuenientias & differentias inter obiecta sensuum discernere. Primo enim obiectum unius cognoscit. Secundo obiectum alterius apprehendit. Tertio actum format continentem virtutem tuam litter notitias amborum obiectorum: in quibus conuenientias & differentias ponit: ut album non est dulce: somnus non est frigidus. Tertius est absentias obiectorum dijudicare: ut quod visus non videt: auditus non audit. Sic de silentio ceteris obiectorum priuationibus iudicat. A centro huius organi nervi ad organa exteriorum protenduntur: & per hosce nervos om̄i visibilium species recipit: & facile quidem propter organi humiditatem & calorem, diffutus autem retinere non potest. Quapropter facta sensatione eas per nervos meat, imaginatiue transmittit. Cuius operatio est receptas species & imagines reseruare: vnde nomen sibi vendicat. Ne autem potentiae que sequuntur ociosę permaneant: species ab imaginatiua ad estimatiuam trahuntur: ex quibus haec potentia intentiones non sensatas elicet: quemadmodum ouis ex speciebus lupi colore & figura & alijs inimicitiam non sensatam elicet ipsum fugit: si autem naturali instinctu si forte prius fraudem lupi experta non sit: vel experimento, ut aīn' foueae: qua nup̄ p̄clitatus est, appropinquas casum timet & declinat: veluti canis popinā fugies p̄p̄ aquā calidā.

Caput Sextum.

Sēsus cōmūnis.

Artis Memoratiꝝ.

Phantastica.

Dotentia phantastica quæ est in secunda parte medie cellule cerebri tanqꝫ ceterum inter imaginatiua & memoratiua conuertit se supra imagines in vtræ carum reseruatas: & tunc cōponit & diuidit eas: vt prior figura clare demonstrat. Hæc imagines cum imaginibꝫ: species cum speciebus format eas componendo vel diuidendo: & ideo singit mōstra. Chimeras: & operatur in somno sicut in vigilia. Ex speciebus præmemoratis cū ad organum ipsius peruererunt: diuersas imagines componit: que a sensu cōmuni percipiuntur: dum rursus ad ipsum descenderunt. Qm̄ vero hæc potentia in hoīe ratione naturali decoratur: de qua meminit tex. in. l. at qui natura. de neg. gest. & in. l. si cut impendia. de usufruc. & l. nā hoc natura de condi. inde. ff. Ideo non necessario eodē modo operatur nōnunqꝫ enim ex compositione specierum intētionum diuersarum mōstra singit: quoꝫ nec aliquando similita videntur. In brutis autem in st̄uctu naturæ regitur: quæ in omnibus eiusdem speciei simili est: ideo in talibus phantasie opera non variantur. Simili equidem ingenio omnis hyrundo nidum & aranea telam texit. Huius potentie opera si vigilantibus non desint: raro tam ab ipsis percipiuntur propter fortiores motus sensuum. Dormientes autem quorum sensus exteriores vacant: somnia appellant: quia in somno apparent.

Caput Septimum.

Imaginatio
na.

Dotentia Imaginatiua est reseruatiua specierum a sensu cōi receptarum: quæ in anteriori parte cerebri ponitur. Species cīn rerum hic vocantur imagines ipsarum. Vnde imaginatiua vocata est: & per hoc differt a sensu cōi: quia non est potentia iudicatiua: sed solum reseruatiua. Los cupletissimi phorum testes fatentur in natura nostra sensib⁹ illum compositionem inter se inesse: oportet ergo ut in nobis sit hec virtus que hec operatur & hec virtus inquantū imperat ei intellectus. cogitatua nūcupari meretur: inquantū vero imperat ei. virtus animalis. imaginatiua appellatur. inquantū occupatur cōponendo & diuidendo formatiua vocatur: hec enim facit castra in sphera chymeram singit. & lupo cornua. nam sensus cōmuni virtuti formalis que est Imaginatio quasi ad reponendum impartitur: quod ei tradūt sem-

sus exteriores. Imaginatio vero reponit & retinet habet enim Specierum virtutem multiplicandi formas sensibiles. virtus vero cogitativa siue imaginativa sine formativa convertitur ad formas imaginativas quae sunt in imaginatione: ad componendum vel resoluendum eas quae eius potestatis iugo subjiciuntur.

Caput Octauum.

Dotentia estimativa secundum Auctenam est vis ordinata in summo concavitatis medie cerebri sensibilium intentiones apprehendens: verbis gra lepus canem fugiens vel ouis lupum. nonque alias visum dijudicat cum agno esse habitandum: & elicit speciem siue intentionem inimicitie. quae non poterat per sensum apprehendit. est autem virtus transcedens quia apprehensio sua non est formarum sensibilium. & materialium: sed immaterialium. bonitas enim & malevolentia conueniens & inconveniens impendit & dispendit in se non sunt forme materiales. nec in sensu cadentes exteriori. tamen sunt accidentia sensibilium. quid tamen discriminis habet ab imaginativa: quia illa retinet species per sensum coem receptas. hecvero elicit ex eis intentiones nature non sensatas. sicut amicitie vel inimicitie ex quibus sequuntur actiones prosecutiois vel fuge: ne tamen doctrina velut quadam silentij vagina recordatur estimationem utilium & nocivorum tristici modo contingere (Auctene vestigia imitatus) autumo. Primus modus est ex causa materiali sicut accidit in pueri qui cum eleuantur ut residet se casurum estimat. statim aliscui adheret. preterea copertum habemus: cum oculi lippitudine prurietes sunt purgandi: statim ille conniuet antequam cognoscat quid sibi accidat & sic induxit quodam nature ouis lupum formidat: & animalia leonem: & aves accipitrem. Secundus modus est per experientiam sicut accidit cum doloris rabies animal aliquod inuasit: vel mellitus voluptatibus in re aliqua absorbetur: cuius forma descripta est in virtute formalis siue imaginatione & intentiones utilitatis & documenti descripte in memoria statim apparuerint res in utilitatibus vel dispendiis estimatione obrepicie occurret: hinc canis lapide. vel fustem. tamen nosua formidat & vacuis sepulscule ossibus alicetur. Tertius modus circa proprietatem coniunctam & modum similitudinis versatur: veluti si res aliquam formam vnitam cum intentione

Potentia esti
mativa.

Inductio na
ture quod ope
retur.

Artis memoratiæ.

estimationis in aliquo sensibili habet: sicut contigit in pomo coloris coccinei: quod est maturum. & dulce. Ideo cum videamus: dulcorē inesse ponio iudicium quodā nature dijudicam?

Liber Secundus de Locis quæ Memoræ plurimum admīniciuli afferunt.

Caput Primum.

Loca.

Ocīs est utendum multis, illustribus, explicatis, modicis interuersis, imaginib⁹ aliquid agentibus, acribus, insignitis, q̄ occurrere celeriterq̄ percurrere animū possint. Quo magis admiratur Quintilianus qualiter Metrodorus in duodecim signis per quæ sol meat, tricenos & sexagenos inuenierit locos. Vanitas nimis fuit atq̄ iactatio circa memoriam suā potius arte q̄ natura gloriantis. Nata est igitur ut insit Quintilianus, in plerisq; ars ab experimēto siue experientia q̄ est rerum magistra. c. statutum. de rescri. in vij. c. q̄ sit, de electi. in. vij. Recert enim Philosophus: natura potenter ars facilem, vsus promptum reddit artificem. I. milites. de re militari. li. xij. C. legatis. §. ornaticibus. de lega. iij. vnde nō incassum fluixit paroemia vsus me genuit pepit mater memoria Augusti. naturam demones in tribus excedere aiebat, velocitate, ingenij subtilitate, & longitudine vite: ideo tantam sibi cōparauece experientiam: ut futura predicēt. viij. de tex. & glo. mihi singularem in. C. sciendū. xxvij. q. iij. quæ meretur reprehendi inq̄ tum dicit demones materiam habere: sanctius enim naturam sed quia ipse leguleus Canones aut Leges a vestibulo ne quidā salutai nec extremis digitis attigit: quibus iuris pontifici⁹ aut Cesarei canices inest: taxandā remitto.

Caput Secundum.

Locorum
diuisio.

Multum memoriae conferet in triplicem locorum designationem descendere, scilicet Minorum, Maiorum, & Maximorum.

Loca minima sunt loca maiorum locorum: ut quatuor anguli, quinque parietes, & fanua, quæ secernit parietem: veluti si duos separatos ac distinctos parietes redderet.

Loca maiora minoribus dissimilia sunt, quæ quadrangularem formam habent: ut templo, aulae, domus imaginabiles,

& cameræ.

Loca maxima, quæ ad similitudinē & æ qui parantiam mā
torum & minorum accedūt: sunt loca maiora & minima: vt
oppida, collegia, magnæ dom⁹, arees, castra, & alia imaginis
bilia, has locorum definitiōes. q̄ graphicē tetigist. Barto, in
suo tractatu insulino, in versiculo circa vero locū sciendum
est: ybi si bene sagaci trutina pōderetur: hæ definitiōes coin
cidunt: dicit em̄ Bar. quedā loca esse eminentia, quedam de
pressa, & plana eminentibus. sicut sunt domus & cetera edificia
que partem anticam habēt. l. ediles curules. g. fi. de vi.
publ. ff. Ibi in verbo ante ergasteria. & l. arbor. g. de vestibu
lo. & ibi glo. cōi diuid. ff. posticam etiā. l. quidā hyberus, de
scrūtu. urbano. predi. ff. in verb. post horrea.

Loca ciuitatia.

Caput Tertium de lege locorum.

Locorum lex publicio teste cuius verba recenseo pre
ceptiōe, inuictiōe, q̄litate, dissimilitudine, numero, no
tatiōe, impressione, cōmetiūq̄ locis plene p̄se stet̄ cōstat.
Preceptio est recta agendī ratio qua nature cōmoda firmata
& ingenij bona adaucta longe lateq̄ diluescunt. Ad quam
habendam per rationem preceptorum inducimur. Perit em̄
Archidiascali copia est potissimum eligēda. (vnde Gellij tes
timonio) Philippus Macedoniq̄ rex. Aristotelis literis ape
riuit: filium sibi genitū: quod euidē dīs haberet gratiā: non
promide quia natus est: q̄ pro eo: q̄ cum nasci contigit tem
poribus vite sue sperabat em̄ ut eductus eruditusq̄ ab eo, dī
gnus existeret rerum suarū successione. Proinde cum Athē
nenses decreto suo cauerent: vt qui megaris cum esset: si ins
tulisse athenas pedem prehensus esset: vt ea res ei homini ca
pitalis esset: (tanto Athenenses odio) flagrabant finitimos
rum hominū megarensiū: tum Euclides qui megaris erat.
quiq; etiam ante id decetum & esse athenis & audire socratē
cōsueuerat, postq; id sanxerunt, sub noctem priusq; aduerspe
rasceret: tunica longa muliebris induitus & pallio versicolore
amictus, & caput & ora vclatus. domo sua megaris athenas
ad socratem cōmebat: vt vel noctis aliquo tēpore. cōsilioq;
sermonūq; eius fieret particeps, tursusq; sub lucem militia pas
suum paulo amplius viginti eadē veste illa tectus redibat, no
stris in seculis videre est Philosophos vltro currere vt doceat

Lex locorum

Philippi de
Aristotele
dictum.

Discēdi cu
piditas Eus
clidis.

Artis Memorati^{on}e

ant, ad fores suuenū diuitum, eosq; ibi sedere atq; opperiri p
pe ad meridiem donec discipuli vīno estuantes, nocturnum
omne vīnum edormierint. Istud audiū a dño meo dño Lo-
doico Odebert Aualoneñ. politioris literature candidato:
cui non minus debet phia q̄ debeat aut iuris pontificij equi-
tas a quo ingenue nō diffiteor me artis memorie primordia
habuisse. Cum eā in exercitatissima barbare diatriba Parrhi-
sīs cameratim auspicaretur.

Caput Quartū de īuentione locorum.

AComparādorum locorum triplex est ratio: nam aut na-
tura constituuntur, aut cuiusq; ingenio excogitantur
vel his composita efficiuntur.

Caput Quintū de qualitate locorum.

QValitas est conditio certa, locis īscripta, vt medi-
ocri luce, mediocriq; distantia, firma īmaginum ca-
pacitas, ac solo in loco sita: re aut nomine īmaginum ratiōe
correspondentia exactissime excogitatur: litere em̄ nimirū cō-
culcate, & sillabe nimirū expresse, vel labore nimirū cōpres-
se, sensus mentēq; affligunt: ideo īsomnes noctes ducere in
uoluntarioq; labori seipsum deuouere: imprudentis esse di-
judico: medio igitur modo ac modestia, ingenia excitantur:
ne nimirū fusa ac vaga īcerta anceps & ignara mēs fluctuet,

Caput Sextū de dissimilitudine locorum.

LOcorum similitudo morte magis euitanda est: nā vti
ea compositū, ita coniunctū resoluti: vilem hominem
facit mentem animumq; memorie imbecilitate humili deīcit:
tarditate & confusione ignavum reddit īgenium. Ratio ci-
uiliis istud manifeste cōprobat, cum similitudo idemtitatem,
& idemtitas confusionem pariat. g. inter eas, instit. de nupt.
Quas ob res ope, colore, & altitudine, figura, ac diuersa ma-
teria euitare poterimus: vel si nō locis optatis, & arte compa-
ratis, lapidibus saltem, arboribus, tumulis aris, monumētis,
bīremib; nauibus, proclīuis pontibus, astris, ac insulis va-
rie effingētur. Nam q̄ admodū ciborum diuersitate gaudet
& restauratur stomachus: minoreq; afficitur fastidio, ita etiā
dissimilitudine memoria gaudet.

Caput Septimum de notatione locorum.

Immodera-
tū labos mē-
tem affligit

Quid ope-
retur simili-
tudo.

Locorum nota duplex est. Numerorum altera, alterare
rum, numeri signum, dicitur numerus quinto quoque
inscriptus ut in Arithmetica figura. vel reali, notatur: falso
quippe manus pes quintum, crux decimū. geminata vigesimū
tū significabit. Verum hermippus loca singula notāda cōs
memorat ut ad eum cum veneris tem locum & loci nume
rum teneas, ne tñ re verum etiam numero cōmemorato me
moriam facilius exercere valeamus. Albertus decimū quoque
Fabius Quintilianus & Marcus Cicerō quintū quoque no
tandum cōmemorat: rerum nota dicitur rerum additio locis
inserta cum em̄ superioribus legibus locus carebit ne mentē
tardam efficiat re aliqua munetur. Si em̄ vastus mobilis aut
nimium lucidus videatur exedra clavo & testitudine confir
mabimus.

Caput Octauum de impressione locorum.

Locos arte comparatos diuturna meditatione, & fugi
exercitio: memorie adeo imprimem⁹ ut nō aliter tene
re colligere: & memoriter reddere q̄ nobis. notissima sunt
possimus. Distrahitur em̄ memoria atq̄ oīs animi vis effe
minatur. si in colligendis imaginib⁹ ordine, & loco, dūta
xat aberrauerimus: nihil em̄ est quod magis mētem deludat
q̄ error. Vnde ciuilis ratio contractum in quo error ī specie
iteruenit: viciat & nullum reddit. l. si ego. la premiere. si cert.
pe. ff. ne tñ obscurior ortu nisi videatur doctrina: dico q̄ er
ror est estimatio. vel approbatio certi p̄ incerto vel veri p̄ fal
so. hāc definitionem videtur scite iure consultus tetigisse in
l. celsus. ff. de vsuca. et ibi Bar. tria erroris genera enumerās.
Quid sit & vnde causetur: diffusius in opecula nostra ciuili
(dijs bene fortunantibus) recenzebo.

Caput Nonum de locorum multitudine.

BElíquum iam esse videtur ut locorum legibus exposi
tis: infinita pene nobis loca ordine qualitate luce di
stantia mediocriq̄ spacio deserto in loco stabilia ac dissimi
lia excogitemus: ut si quid e memoria haud excidere sed diu
impressum tenaciter inherere velimus: & alia item memorię
cōmemorare studemus: diuersis in locis affigamur. Est em̄ tū
periculosest tum ridiculum duos eadem in re & eodem iure
coheredes instituere. l. si ut certo. s. si duobus vehiculum. ff.

Locorum du
plex nota.

Artis memoratię.

commodati. l. hereditatem. §. fi. ff. de. castr. peculio. Bar. in. l.
prima. §. post suos. ff. de suis & legi. here. Que qui sine labore
multiplicare voluerit centum confusa aialia literarū & al-
phabeti ordine exquirret: ac vniūcuiq; figure quinq; maxima
& dissimilia animalia accommodabit: vel res aliquas aialibus
comiscere poterit ut diversitate ac firmius memorie impres-
sa inhereant: quibus pro eorū magnitudine plurimas ac di-
uersas imaginū sedes, p sententia nostra statuere poterit?

Caput Decimū de cōmēticis siue fictis locis.

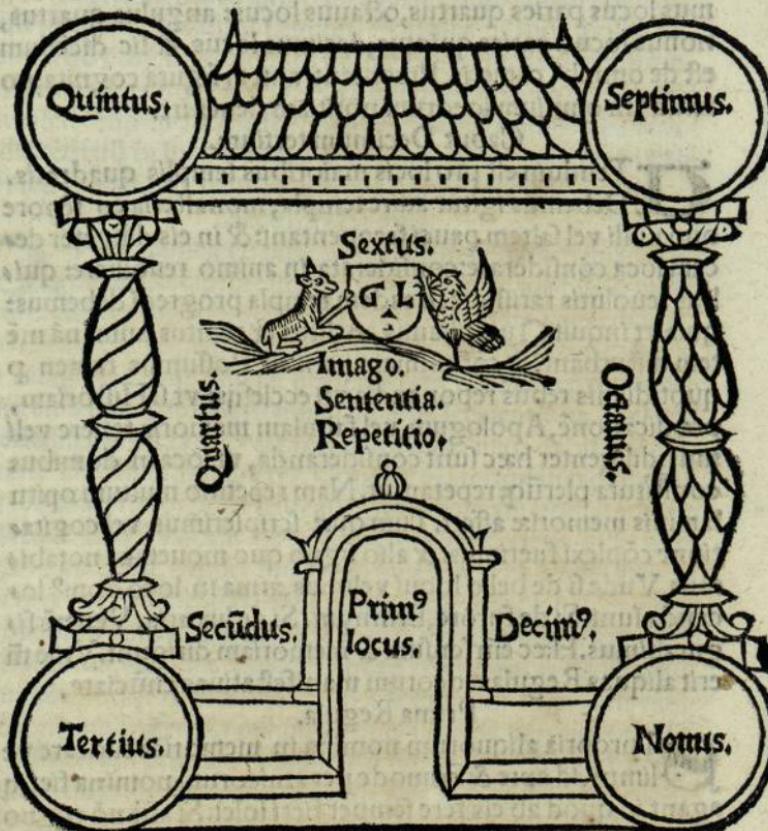
DOnnihil opis cōmenticia etiam loca, afferre vsu cō-
pertum est: (veluti si celum vel plures singas) si di-
stincto ordine, sedium ratione, excogitata erunt: ne fulgida
splendescant, vel obscura opacitate obiecta prorsus latitent:
Ne igitur batillari videat hanc legem pfitetur publicius. Mi-
serum enim est (vt insit Satyricus aquinas) alienē incūbe-
re fame: furicq; alienē laudis occultator cōparandus est. l. he-
reditatū. §. finali. ad. l. falcī. ff. Iason diffuse (suo scipsum fo-
diens gladio) in. §. fi. insti. de actio.

Caput Undecimum.

Doca discuntur, Quintiliāno referente, ut q; maxime
spatiosa, multa varietate signata: vt domum magnam
& in multos diductam recessus habeam? Dummodo rece-
sus & circuitus iste confusionēm nō patiat. Ois enim ei cuius-
tus est vitādus. l. dñs testō. de cond. indeb. ff. cle. auditor. de
rescript. cū vulga. In ea quicquid nobile est animo diligenter
affigitur: vt sine cunctatione ac mora partes eius oēs cogi-
tatio percurrere possit. Et primus hic labos est nō hære re in
occursu: tū quæ scripsérimus, vel cogitatione complexi fue-
rimus: & alio signo quo mouemur notamus, vt si de nauigatiōne
mentionem facere vclimus, in loco ponetur anchora, si de cursu, lepus, si de militia telum. Hæc itaq; sensum diri-
gunt, mouētq; intellectum vt in rei notitiam deueiat. Hoc
composito cum est repetenda memoria, incipimus a princí-
pio hæc loca recensere: & quod cuiq; attribuimus reposci-
mus: & eorum imagine admonemur: quæ rei notitiam solo
ediscendi labore producit. Nam cū in loca aliqua post tem-
pus reuersi sumus, non ipsa tantū agnoscimus: sed eorū quæ
fecimus reminiscimur: personeq; subeunt; nonnunq; tacite

cogitationes in mente reuertuntur. Vnde fit ut iniuitus perdit quisq; id quod elegerat verbum, nec facile reponit aliud, dum id quod scriperat querit.

Domus Decem Locorum.

Artis Memoratiue.

Caput Duodecimum.

Series loco
rum.

Nhac arte locorum series diligenter consideranda est, ne plura aut minoria in loco maiore & decem ponantur. Talis enim locorum series seruanda est, ut Ianua sit primus locus cameræ: paries vero dexter Ianuæ vicinus qñ locū maiorem ingredimur, sit secundus: angulus primus, tertius locus: paries secundus, quartus locus: angulus secundus, quintus locus: paries tertius, sextus locus: angulus tertius, septimus locus: paries quartus, octauus locus: angulus quartus, nonus locus: paries quintus, decimus locus. & sic dicendum est de omnibz cameris. Precedenti autem figura cognita, poterim in omnium locorum notitiam deuenire.

Caput Decimum tertium.

Dendum est pro locis maioribus templis quadratis. Debemus igitur adire templa, monasteria eo tempore quo nulli vel saltem pauci frequentant: & in eis diligenter decem loca considerare: considerata in animo reueluere: quibus reuelutis rarissime in eadem templo progredi debemus: quia vt inquit Quintilianus, Aditus & redditus humanam mentem disturbant, & confusione pariunt. Possimus tamen p quotsidianis rebus reponendis uti ecclesijs: vt si Historiam, prædicationem, Apologum, vel fabulam memoria tenere velimus, diligenter haec sunt consideranda, ut loca in dominibus constituta plerique repeatantur. Nam repetitio multum opitum laminis memorie affert. Tum quæ scripsierimus vel cogitatione complexi fuerimus: & alio signo quo mouemur notabimus. Vnde si de bello loqui velimus, arma in loco domus locanda sunt. Si de furore, Erinnym. Si de luxuria, Veneremis curabimus. Haec enim sensum & memoriam dirigunt. Utile tñ erit aliquas Regulas locorum manifestatiuas enunciare.

Prima Regula.

Nomina.

Si propria aliquorum nomina in memoria reuocare velimus, id apte & comode per amicorum nomina fieri solet. Si autem non cognoscitur amicus illud nomen habens, veluti Melchisedech, Zorobabel, tunc locabis in loco nomen conforme illi. Idem potest dici in nominibus animalium, ut est equus, bos, & asinus: ut in primo loco ponat equus: in secundo bos: in tertio asinus.

nus. Idem in rebus aia carētibus dīci potest, vt est liber, capa, vestis. Sed in hac arte summopere cauendum est ne res inanitata simpliciter in loco locketur: quia resumendo in erorem incidere posses: eo q̄ nulla est in his potentia motua, quæ memoriam excitat. Gestus enim imaginis positæ memoriam cōmouet: qui in talibus naturaliter nō reperitur. Igif in loco talis imago locanda est quæ se moueat: si tamen non pōt, ab alio excitef: vt ex motu altero memoria cōmoueatur. Sed in stabili iuuenis acutissimi ingenij. Formica in loco posita se mouet, nō tamen propter sui paruitatē memoriam cōmouebit. Similiter granū piperis. Hoc fateor si formica sola collo cetur: sed multitudinem formicarum ascēdētū arborem & descēdētū in loco ponā. Idē argumētū de pulice moueri pōt sed amictū sub femore nutrīcis pulicē capiente locabo.

Secunda Regula.

Quotiescunq; vocalis est in medio syllabæ trīum literarum, accipitur imago ultime literæ, mobili se mouente: cuius principium sit simile duabus literis precedentibus. Si autem vocalis sit in fine, vt in syllaba bra, tunc in loco imaginem primæ literæ pono: & rem mobilē seu mouentem: cuius principium sit simile duabus sequentibus. Si ergo Benedictum cū rapis vel ranis in loco posuero dabit syllabā bra: si Thomam, syllabā tra. Copia ergo rerum inceptarium, vt syllabæ, si in prōptu habeatur, non paruam vtilitatem est allatura. Sed si vocalis est in principio am faciens vt in hoc verbo amo, tūc semper imago primæ literæ collocāda est in loco: & res principiū habens simile sequenti syllabæ. Si ergo Antonius voluat molem, hoc verbū amo positum legem?: si Eusebius, verbum emo. Est tamen sciendum q̄ non possumus commode dictiōnem trīsum aut quatuor syllabarū collocare: quia frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora. Sufficit enim primam & secundam syllabam posuisse. Dictiō nem in duarum syllabarum possumus totam collocare veluti pater. Ponam in loco rem vel hoīem pro iniagine syllabæ pa, vt Paulum & syllaba ter. cum ergo vocalis sit in medio Raymundū accipiam etiam in manu syllabam habentē. Cōcludendum est igitur q̄ imaginē Alphabeticæ simul iūctæ & copia rerum inceptarum vt syllabæ in artificiali memoria

Artis Memoratiue.

si aliae defuerint, nobis seruant.

Tertia Regula.

Locorum
qualitas.

Loca non debent nimiani amplitudinem continere: ne Quintiliano teste, vagas & nimis amplias reddat imas gines, vacue enim sedis latitudo & discursus humanam mens tem confundunt & disturbant.

Quarta Regula.

Deo argumentis collocatis duas imagines vetusti patres statuere. Prima est gestus corporis, ut si dicatur: Testamentum sine septem testibus factum non valet: (ut scire resert Imperator i.e. hac consultissima qui testa. fa. pos. C.) testatorem coram duobus testamētū fecisse imaginabor: & virginem unam in varia fragmenta partientē. Secunda imago est, ut due aut tres distinctiones argumenti principiatores in locis debito situ collocentur. Posset tamen ingeniosus hoc motu excitari, an in eodem loco plures res a nobis locādē sint. Respondetur quod si in locis locare optes quod ab alio tibi propoununtur, ut illa proposita statim recitare debeas, imaginem unius rei tantum in loco colloca. Sed si que in libris lectitas: in locis ponere attentes: ut illa memoriter pronunciare possis: tunc imagines in eodem loco frequenter locare potes.

Quinta Regula.

Locorum conuenientia talis esse debet, ut debite propriis in locis imagines locentur, ne confusio in hac ordinatione & situ generetur. Triplicia enim huic arti loca concidunt: quædam sunt natura constituta, alia intellectu, & alia mixta: quæ singulari sagacitate hominum diriguntur: ut de imaginabilibus dici potest. Veluti cœmētarius Romanus amphitheatum edificatus, primo metaliter fabricat, sic ut in uno loco consulum sedem, in alio senatorum, in alio gladiatoriū imaginabitur. Simili modo de quoque edificio dici potest. Omnia enim a natura constituta reperire est impossibile & fictis oibus ut durum & periculosissimum duco ideo mixtis utili esse arbitramur.

Sexta Regula.

De interuallis locorum doctores certat, & adhuc sub iudice lis est. Postergata in omni ambiguitate, locorum minimorum interualla Publicio affirmante debent esse

paulo maiora vel paulo minora quinque pedibus. Secundum
in aliorum sententiā debent esse paulo maiora/vel paulo mi-
nora septē pedibus. Nec debent genibus esse inferiora. Alt-
tudo insuper locorū minimorum staturae hominis & quipa-
randa est.

Septima Regula.

Dunc de Legū regulis & volumīnibus turis ciuilis di-
cendum est: locisq; colores assignādi sunt quib; te-
guntur. Accipio igitur pro. ff. veteri. pellem albā: pro. ff. no.
pellem rubrā: pro Infortiato. pellem nigrā: pro Codice. pel-
lem viridē: pro Volumine. variū coloris pellem: pro Institu-
tionibus. librum parū: pro Autentico. tabellonem instru-
mentū magnum habentem. pro libro Feudorū. Comitē alto-
cūsus castrī: pro Decreto cū in eo sint sanctorum Patrū au-
toritates. senem aliquem in loco scribentem: pro Decretali-
bus. Papam in throno sedentem: pro Clementinis. puellam
cui nomē est Clemens: pro Commētatore Iuris. eos qui idē
nomen habent. Pro allegatione Decreti quæ fit per distinc-
tionem. ponitur puella quæ pannū vel chartam lacerat pro
questione Iuniperā famulam percutiens: pro consecratione
Sacerdos hostiam consecrans: pro penitentia est Iuniperā
quæ sacerdoti sua leuia peccata confitetur.

Octava Regula.

Deteres p Rubricis vtriusq; turis duas locis imagines. Rubricæ.
tradere soliti sunt. Ut si meminisse voluerō Rubricam
de transactionib; Thomam ranas habētem collocabo: vel
duos qui diu litigauerūt a lite recessisse singam: vel alterum
alteri indicium pacis præbentem. Principia autem legū vel
capitulorum in locis ponūtur alphabetico ordine sono vo-
cis vel similitudine vel gestu corporis: de quib; iā dictū est.

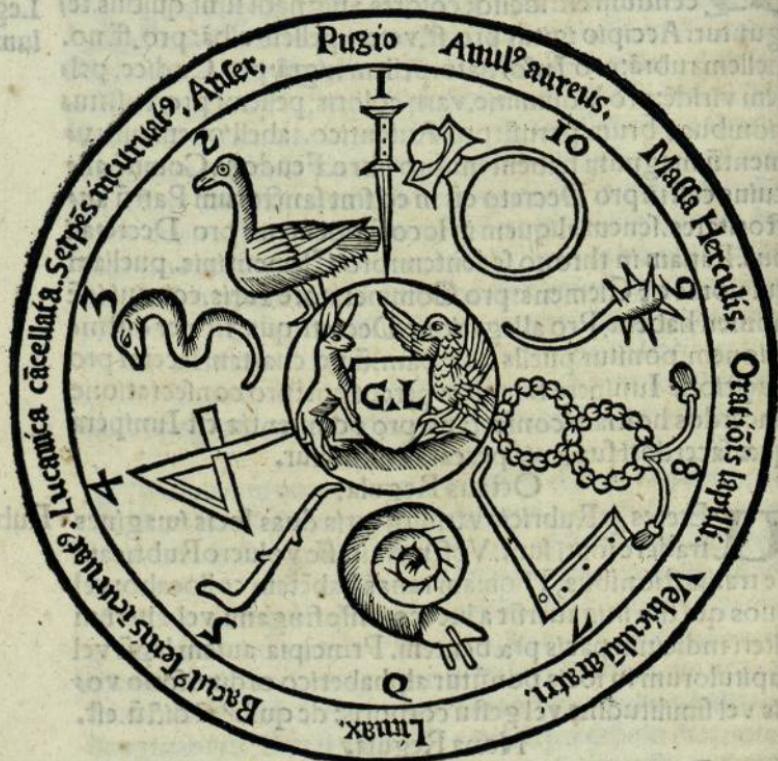
Nona Regula.

Deo confirmatione locorum si primi loci domus ī no-
titiam deuenire velimus: in loco pugionē: si secundi,
anterem. si tertij. serpentem incuruatum. si quarti. Lucanicā
cācellatam. si quīnti. baculum sensis obliquum. si sexti. Lima-
cem. si septimi vehiculum aratri. si octauī orationis Domis-
nicæ lapillos in figuram s cancellatos. si nonī. clauam Her-
culeam ī nodo ferratam. Si decimū. anulum aureum ī I &

Artis Memoratiæ

O figuram effictū ponemus. Hæc autem clariora reddi posse
terunt figura orbiculari cognita. Utile tamen erit quasdam
Regulas enunciare locorum manifestatiuas.

Ortus Signorum Dæcem.

Liber Tertius de Imaginib[us].

Imagi
mcs.
Ande sunt verè fistæ & casuale imagines, & certi termini. ut contextum verborum continet cerebra meditatio: partes deinceps ipsas repetitusordo coniungat. Non est inutile quo facilius hæc

aut aliquas apponere notas: quarū recordatio commoueat
 & quasi excitet memoriam. Nemo enim fere tam infelix ut quod
 cuique loco signū destinauerit nesciat: ut si tardus ad hoc erit,
 eo remedio utatur ut ipse excitant notae. Hinc est ex illa arte
 non inutile attendere signa quae potentiam mouent multū
 memorie conducere. Multum enim signa faciunt: & ex una me-
 moria venit altera. ut experimento patet. Si enim anulum in lo-
 co posuerimus. exinde translatus vel alligatus cur id feceris
 mus memoriam excitabit. Aristoteles idem dubium mouet quod
 ad reminiscendum debemus procedere per modum divisionis.
 Nam Quintiliano teste qui recte diuiserit nunquam poterit in
 rerum ordine errare: diuisione enim veritas elucescit in. s. sed
 non usque adeo. instit. de lega. glo. in. l. i. de do. ma. & me. ex
 cep. ff. ut si quis vestem vel aliquid aliud in domo dimiserit.
 a principio negotij incipere debet ut facilior fiat reminisci-
 tia: vel considerare quid in tali domo fecerit: postea debet des-
 ueueire ad alium locum in quo sciat quid fecerit: & sic conse-
 quenter usque in intentum.

Caput Secundum.

Imago vera. est conceptus rei visae representantis nos-
 bis sensum rerum memorandarum.

Imago ficta. est apprehensio rei non cognitae quae potuisset
 videri suis locis & temporibus.

Imago casualis est apprehensio rei visibilis representatis no-
 bis rem inuisibilē. Vel enim Publicum Imago est forma cum
 forma figure signi: vel insigni similitudine quadam collatio
 hec ridiculi motus: mirabilis gestus: trucis crudelisq; vultus:
 stuporis tristiciet & severitatis plena esse debet. Debent au-
 tem effingi aut efformari per notas personas: ut si sermo sit
 habendus de senectate. imaginabimur senem canum. tremulū. na-
 sum tergentem. tribusve pedibus incidentem. incurvū. geo-
 mentem. labijs dimissis. incano mento fam. mucidum: econ-
 trario leta suuentus excogitabitur: corporis nostri pulchris-
 tudo & feditas sic indagabitur. ut collis longitudo. capillorū.
 digitorum. & totius corporis proceritas admirationem no-
 bis & stuporem prestat. naris. oris. aurium. mamillarū. vene-
 tris. pedūq; breuitas: his ornamentum prestant. Si qua latēt
 meliora putes frontis oculorum pectorisq; amplitudo & di-

Imago ve-
ra.

Ficta.

Casualis.

gnitas eis honestamento accedat: vox sexus corresponeat
collum & teretes dīgitī venustatē & longiora brachia dignitatem afferunt. his rubicūdile maxille & ora vernantia iofis puniceaq̄ labia addantur manū pectoris collis & oris candor supercilijs oculorū torquis & vestium nigredo modestus incessus preclara fama & prestas virtus. his similibusq̄ cōmentationibus latentes rerū imagines latentiaq̄ signa iugi exercitatione nobis vendicabimus. Oportet in luper res ridiculas & nouas imaginib⁹ attribuere: quia Apuleio affirmando magis noua q̄ magna miramur: & nullo obiecto magis animus excitatur q̄ re admirabilis. Vnde fit ut saepiuscule rerum quae in iuuentute actæ fuerunt nos capiat recordatio: q̄ a paucis diebus vidiimus. Cuius rei nō est alia ratio. q̄ res visitatē facile elabuntur. Res vero admirationem & nouitatem afferentes menti firmius ac tenacius haerēt. Magna quippe incredibilia inuisa noua rara inaudita flebilis egregia turpia singularia ac peruenusta mēti & memoriæ nostre ac recordationi plurimū conferunt: ut si recensēa

Scithe hūa
nis vescunt
carnibus.

Hec a veritate aliena existimarez
nisi me anno
xiū Augus
tini moue,
ret auctoritas. in li. de
cōiu. ve. &
no. inquiē
tis q̄ si ano
guis vene
nosa coen
tes cauda p
cutiat vir in
feminaz &
femina i vi
rū transmū
tabitur.

Scithas qui sub ipsiis septemtrionibus etatem agunt corporibus homī vesci eiusq̄ victus alimento vitam ducere. Itē esse sub eadē regione celi homines vñ oculum in frōtis medio habentes qui appellātur Arismaspī. Preterea traditū esse memoratumq̄ in ultima quadam terra q̄ Albania dicitur gignit hoies qui in pueritia canescunt & plus cernent oculis p noſtem q̄ inter diem in Illirīs traditū esse homines qui intermant vidento quos diutius irati viderint eosq̄ hoies mares feminasq̄ qui visu tam nocenti sunt pupillas in singulis oculis binas habere. Item in montibus terre Indie homines caninis capitibus & latratibus eosq̄ vesci auium & ferarū venatibus atq̄ item esse gentem aiunt apud extrema Indie corporibus hyrtis & auium ritu plumantibus nullo cibatu vescitatem sed spiritu florū naribus hausto vicitantem vñ tamen qđ quasi omnem modū admirationis egreditur recēset Plinius se testem oculatum pfitens cuius verba recenso ex feminis inquit mutari in mares non est fabulosum inuenimus in annalibus. Q. L. C. C. L. CC. Puerū factum ex virgine sub parentib⁹ iussuq̄ aruspicum deportatum in insulā desertam Licinius mutianus pdidit visum esse a se argis are-

scontentem cui nomen arescuse fuisset nupsisse etiam mox barbam & virilitatem prouenisse vxoremq; duxisse pluria de misericordia recenseram sed nos no*n* idonee scripture ieditu*m* rapit. Aristoteles idem dubitu*m* mouet quare est q*uod* reminiscimur illius quod hodie vel heri factum fuit. Dubio resp*on*det inquietus reminiscientiam fieri per hoc. q*uod* apprehendimus aliquis ad cuius apprehensionem sequitur apprehensio alterius. Modo possibile est nos venire ad apprehensionē alicuius ad cuius apprehensionem sequitur apprehensio illius q*uod* longo tempore curiculo transactum est. Et sic optime fit reminiscientia incipiendo a principio rerum: quia sicut res se habent ita apprehensiones. Et ppter hoc ordinata potius in memoria veniunt & reducuntur q*uod* inordinata. Ordo enim rerum maxime confert ad reminiscientiam: quia si volumus de prioribus memoriam habere ex memoria illorum poterimus deuenire in reminiscientiam quæsitorum ppter dependentiam ordinem vel consuetudinem. Sicut enim haeres se habent adiuicem in eo q*uod* consequuntur: sic & motus. & ideo si recordantur priorum tunc vel ppter dependentiam consuetudinem ordinem vel habitudinem contrarietatis aut similitudinis poterimus posteriori reminisci. Ut tamen ad facilitatem imaginum notitiam deueniamus aliquæ regule inferendæ sunt.

Aristo.

Ordo.

Prima Regula.

Si substantiæ inuisibilis q*uod* est vel Deus vel Anima vel Angelus recordari velimur. aliquid simile ei imaginabiliur quod rei speciem representabit: vt suuencem tanta membrorum proceritate venustatum. purpurea veste amictu*m*. alatum. Diligenter tamen considerare debem*n* ne quicq*ue* aliud praeter naturam representet. Nomina vero propria sanctor*m* &恍然 memoranda sunt per notas personas illis nominib*m* vocatas: vel per aliquid eis conueniens: vt Petrus per clau*m*. Paulus per gladium. Insignia enim cuiuscumq*ue* rei publico affirmante ea tripartita sunt rerum sex personarum & locorum vera & ficta dicuntur. Personarum sunt hec. Imperatoris trigonia corona Regis pretoris & prefecti sceptrum consulium faces & securis summi Pontificis thyara. Cardinalium pheniceus pileus. Episcoporum mitra aurea calcaria Militarem dignitatem aurei aunuli zoneq*ue* margarite & gemme.

Inuisibilita*m*.

Sancti.

D*icitur*

Artis Memoratiue

Medicū vnde non iniuria triuialis fluxit versus: it Galles
nus opes gemmis oneratus & auro. Plato secū peditem tra-
hit Aristotelem aquila Iohānis vitulus Luce angelus Ma-
thei cathene Leonardi pellis Bartholomei claves Petri res-
tia Andree cochlee & Galerus Iacobi porcellus lacteus An-
thonij insignia refert.

Locorum dicuntur cuiuscumq; loci priuata bona hinc vergi,
primo Georgi. Hic segetes illic veniūt felicius vne. Arborei
fetus alibi atq; iniussa virescunt. Gramina nōne vides croce
osvt thymolus odores. India mittit ebur molles sua thura sa-
bel. At calibes nudi ferrū virosaq; pōthus. Castorea heliadū
palmas & epīrus equarum sic candia succarum florentia pur-
puram mittens suo ppriocq; bono denotabitur.

Rerum insignia ensis iusticiam equitatem libra herculea
clava fortitudinem geometrīā circinū astrolabium astrolo-
giam discordiam dentes cōmemorabunt. Sunt & nonnulla
que si similia suū auctorem sequuntur vt funda balcares ar-
cus Anglicos. balista Hispanos. virtus Gallos. Burgūdos
constantia. Sunt que per cōparationem trahuntur vt paupe-
tior codro dītior crasso pulchrifor narcissō. & his similia.

Secunda Regula.

Si substātiæ sensibilis animatæ, vt hominis, leonis, equi
remīscī velim, imaginabimur leonem oculis inflā-
matum. vngues cruentatos habentem: vel bucephalum bu-
bulo capite horrētem: qui neminem præter Alexādrū ascen-
dere sinebat. Sic etiam cuiuscq; etatis & animalis cuiuscq; pas-
siones euoluere memorizæ plurimum confert vt voracem lu-
pum timidas dāmas timidosq; lepores caprasq; fugaces les-
tam iuuentutem in malū procluem describamus. Ideo fers-
uori nature vix resistere potest in autē. de non eligen. secūd.
nub. in. s. optimum, colla, p. importuni em̄ iuuenum mot⁹ &
calores iuueniles sunt coercendi nam scitote voluptuarie vt
te comitē esse tristiciam & luxuriosam iuuentam senilem esse
penstentiā. l. fi. s. filius. de bon. q. liber. C. tristem senectutem
Ideo Cicerō in. li. senectutis eam misericā variis ex causis vo-
citatbat p̄mo q̄ corpus viribus destitutum & infirmū reddat
estq; laboris ipatiens. c. magne. de vot. & vot. redēpti. i. anti.
scđ o hoīem mellitissimis voluptatib⁹ destituat & qđ terrible est

Immodera-
tus iuuenū
calor.

haud p̄cul absit a morte. Veneranda tñ. l. semp. de sur. imuni ta. ff. Ideo satirico teste grande erat piaculum si suuenis vetu lo non assurrexisset pluria & vtilia de senectute recenscrem sed non idonee scripture tedium calamū auocat ad boccam nostrum vela reflectatur prodigā adolescentiam liberalē vi rum tenacissimā mulierem ideo dicebat glo. in. l. si stipulata fuerit. de donat. inter vir. & vxo. ff. & in. l. si a sposo. s. q. si sponsa. de donat. ante nup. C. Mulierem miraculū effingere cum donat donare em̄ sexui aduersatur & degenerat no em̄ locum sanguinis vel per lineam ascendentū vel descendens tium vel collateralium affliscere potest accipere autē ex omni linea locū sibi uendicat non tñ omnimode dānatum iri voso lo ipsum accipere nā valde inhumanum esset a nemine accipere sed passim viliissimum & per omnia auarissimum. l. solent. de offi. procons. & lega. Eadem in maribus est habenda censura. l. cum de indebito. de proba. ff. in. s. p. insti. de dona. ibi cum magis se quis velit. Accidentia vero visibilia vt albedo. sunt memoranda per subiecta quibus maxime inhētere vide tur: vt nigredo per Aethiopē vel Maurum. Crispum per Sicanbrum. de quo canit Martialis.

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.

Atq; aliter tortis crinibus Aethiopes.

Tertia Regula.

CAsuum cognitio his signis cōprehendi potest. Nomis nativius per caput. genitiuus per manū dextrā. datiuus per manū sinistrā. actūs per pedem dextrum. vocatiuus p̄ pedem sinistrū. ablatiuus per vētrem vel pectus. Exēpli gratia. Si velim in memoriam venire huius noīatiū Cæsar colo locabo hōiem armatum ferientem caput: quia gestu corporis & similitudine vocis & locis insignibus memoria firmatur. Ut si memoria complecti velim istud verbū loquitur alio quem supremo genere amicitiae coniunctū loquentem locabo, gestu em̄ corporis imagines ponuntur, cum sit gestus in dictione cōprehensus: vt pro verbo spolio, amicum qui alii spoliet: pro verbo rapio amicum per vim: aliquid rapientem pono. Vel si Fabius memorandus sit, ad cunctatorem referemus. De quo Maronianus extat versus, cum precedenti hemistichio,

Dare nō est
sanguinis
feminei.

Humanū ē
accipere.

Casus.

Folio 16
Artis Memoratiæ!

Tu Maximus ille es
Vnus, qui nobis cunctando restituas rem.
Nasonianum quoque distichon.
Scilicet ut posses olim tu Maxime nasci,
Cui res cunctando restituenda foret.

Is quippe nois infamiam ac dedecus subire, fortisque & costas
ti ferre animo eorundem obtrectationes, qui se senem ignauum
& cunctatorem pro dictatore inique appellabant, haud verum
est: quo rei publicæ nutanti, moxque si cum punico Duce tot
tantisque vistorijs elato & iuueniliter exultante manus temere
conferuerit, interiturae tutius consuleret. Qd' Ennius innuit.
Vnus homo nobis cunctando restituit rem.
Non ponebat enim rumores ante salutem.
Similitudine probat Cicero. Si velis memoria complecti Titium
Sempronio venenum porrigitatem ut eius bonis potisatur, pro
Imagine assumes ægrotum: si eum cognoueris: iuxta quem
erit Petrus tibi notus tenens in manu poculum. Hæc enim simili-
tudo notitiam rei generabit. Locis pbatur, ut si velim meo-
ris infigere crocum, imaginabor Coryciūm antrū: ubi priso-
ma auctore Plinio, fuit croci nobilitas: quod Cilices populi
minoris Asie incolunt. De quo canit Martialis.

Et Cilices nimis hic maduere suis.

Ethimologie etiam cognitio (publicio teste) plurimum in in-
quarendis imaginibus & signis confert. Philippus si imagi-
nem suam nobis dure prebeat ethimologie & nominis sui du-
etu similitudinem facile accommodabit a philos enim id est amor
& hippocampus ductum habet hoc amator equorum Iher-
onim. sancta lex, Iacobus colluctator interpretatur, non nra
bil etiam ad hanc re opis onomathopeya nobis affert. id est co-
gnitio verbi e sonovocis ducta sic ennius taratetara dixit eq-
hinnitus, mugitusque boum, balentumque gregem, strix nocturna
& vespertilio stridet: bombitus aut apum, grus gruit, cra-
stina coru, bos cornu voce nota, barritus a barro, vulvula
vulva, pipat accipitres, & alia quæ plurima sunt. vsu & consuetudi-
ne vocis sonitu imagines prohibebunt.

Quarta Regula.

Si dignitatum & officiorum nomina memoria tenere ves-
simus, res eis convenientes in locis locande sunt, quæ men-
tem ut intellectus in notitiam deueniat excitabunt. Ut si Cæ-

Aialium pro
pria.

Dignitatū
noia.

saris dictatoris Venerem vicitricem. Si Pōpeñ. Herculē inuisitum. Si Romanorū aquilam effingemus: q̄ eis pro insigni: q̄ Ioui qui Romani generis auctor extitit: sacra sit. Viso em̄ aquile augurio Iuppiter ad bellū contra Saturnū egressus felici potitus est victoria. Seu quia aquila autū regina & do, inuatrix eit. Constat aut̄ Romanos rerum olim potitos fuisse: vniuersoq; orbi imperasse. vt canit Vergilius. Romanos rerum dominos. Si cōsulū fasces & securē: hæc em̄ erant Romanorū consulū insignia a Romulo urbis conditore obiissenos vultures: (viso quorū augurio vīctor fact⁹ est:) insituta. Quēlibet itaq; cōsulē duodeci lictores cū securib⁹: alligatisq; virgarum fasciculis preibāt. vt quod mutari & in viam reduci facile poterat. virgis corrigerent: qđ vero emē dabile non erat. securē abscederent. Exactis aut̄ regib⁹. Valerius Publicola. Tarquinii Collatini Iunij Brutis collegę expulsi (Tarquinorū enim nomē Romanis maxime inuisum erat) in cōsulatu successor fasces securib⁹ dempsit: statuit: q̄ consules extra urbē securib⁹ vti, intus vero fascibus tñ ornari. Vel si artificiorum & quorūcunq; operum memoriam habere velimus, per eoz effectus & instrumēta: vt faber per malleum: futor per acum significabitur. Sua em̄ cuiusq; artis arma & instrumēta officia: auctores distinguere poterunt: vt pila Romanos, sarissas Macedones, pelta Hyberos. Sic etiam cuiusq; officine arma suos opifices ostendent. vt mola subuncula, onoforum, olera, rasti. & q̄ his simillia sunt. Eadē aut̄ excogitabimur longeq; melius motu parte corporis in dagare poterim⁹. Singulas em̄ partes numinibus dedicarūt pedum articulos saltu & velocitatib⁹: genua misericordie: digitos pectine iunctos dolori: caput impositū vel reiectum in pectus concessionib⁹: in cervicē versum negationib⁹: in humerū deiectum hippocrisi: terga fuge: quies & ocio nates: capilli diuisijs: vngues crudelitati: dētes discordie: digitos mineraue: frontem superbier: aures memorie dedicarunt. Oppositū etiā se penumero ad memoriam reficiendam spectat: vt testudo pro velocitate egrotum & valitudinariū pro bene sano & plurima que per ironiam proferuntur.

Aquila.

Artificia.

Aitīs Memoratiū;

Nomina.

Si notinum propriorum vel appellatiōnē cūluscung
idiomatis fuerint, memores fieri vclimus. notaū im
ginum nomina suis locis direste adaptāda sunt cum eatum
prolatione rem per eas significatā diligenter volūedo. Quæ
si interrogaretur quid facit, pronunciaret tale nomen. **O** si
ad id tardi sumus, imaginabimur hominem exercētem actio
nem vel passionem illius notæ imaginis: vel vnāquāq; ima
ginem tenere vocabulum suū insculptum. **L**oca cīm (vt infit
Cicer. i. de Oratore) debitīs circūstantijs propotiona
ta habent adinuicem necessariā habitudinem coſtelligēndi
vt si theſaurum in vertice montis offendero si iterum montē
illū pertranseam (loco inuentionis cognito) in theſauri noti
tiam deueniam. Si vero difficultia sunt vocabula: que ab eadē
litera & syllaba initium habent, sumēda sunt.

Sexta Regula.

Carmina.

Soū generum carminis haud īmemores esse vclimus,
in primis sententia consideranda est: quæ sermone ma
terno & vulgari pferri debet anteq; Carmen in loco locetur:
referemus ēt sententiā in imaginē & obiectum principale rei
cū repetitione vocali. Si tñ te non proclue comperias, fiet
repetitio materię etiā vocalis vscq; ad quinariū numerum.
Sic Quintiliano & Cicerone auctōribus memoria firmabi
tur. Accidentia vero visibilia vt albedo sunt memorāda per
subiecta quibus maxime inherere vident̄ vt nigredo in mau
ro fuscedo in Arabis albedo / in Gallis risibile / in homine hui
nibile / in equo barritus / in elephate demonstrabitur.

Septima Regula.

Historia.

Si vclimus memoria cōplecti historiam vel apoloġum,
quatuor in primis consideranda sunt. Primo tempora
quibus res gestae fuerunt, quorum scientia haberī poterit p
annum Christi, vel per annū mundi, vel per Reges seu Im
peratores qui lapsis tēporibus vīguere. Secūdo nomina illo
rum qui his facinoribus & gestis decorati fuerūt. Tertio re
gionum, insularum, locorū nomina: in quibus res geste fue
runt. Quarto qđ principale est, diuissio materię summopere
requiritur: q̄ imaginis proprietate adaptanda est, sententiam vo
caliter proferendo. Si tñ his compositis debilem memoriam
agnoscis, hoc adhuc remedio vti potes, vt imago in loco p

ptio sita sermone quotidiano & materno clausulā pferat.

Octaua Regula.

Si velim⁹ meōria cōplecti cōciones v'l seimōes, oportet
materiā diuidi in partes principales & minus principales
obiecto retento cuiusbet imaginis sententiam attribuendo
cum repetitiōe vocali. Eadem regula auctoritates Oratorum
& Poetarū memoria teneri possunt. verbi gratia: si velim re-
cordari auctoritatis. Non solū nobis nati sumus: ortusq; no-
strī partē patriavendicat partē amici: imaginabor Leonidem
Spartanū prēdicantem se plura patrię q; vītē debere: vel Ca-
tonem mīnorem: de quo scite canit Lucanus. Patrięq; impēs-
dere vitam. Nec sibi sed totū genitum se credere mūdo. Sum-
ma em̄ fortitudinis laus est pro patriā mortem obire: qd̄ do-
cet Flaccus, dulce & decorū est pro patriā mori. Nec tāti vī-
ta esse debet vt honestatis gloria & vere vītutis fama amī-
tatur. Hinc Hector suis turpiter ex acie fugere volentibus
apud Homerū his mīnatur verbis. Quē precula pugna tre-
pidantē forte videbo. Is canib; fiet, fiet quoq; vulturis esca.
Prōptiores igitur esse debemus (inquit Cicero) ad rīa pes-
ticula q; ad cōmunia: dīmicareq; paratiū de honore & glo-
ria: q; de ceteris cōmodis. Laudatur Curtius qui se in foueā
quæ pestifera urbem exhalatione inficiebat, armatū & equi-
tem ex aruspīcū harīolorumq; interpretatione q; vastus ille
telluris hiatus vītu hominīs sepulturā expeteret, præcipitem
egit: suoq; periculo optata vībi & ciuibus salutem restituit.
Cōmendatur rex Atheniensium Codrus: qui cū ingenti ho-
stium exercitu Attica regio debilitata ferro igniq; vastaret,
accepto Appollinis oraculo suos vītores fore si ipse hostili
manu occideretur, depositis imperij insignibus familiarē in-
dust cultū, ac pabulantū hostium globo fese e biceit, vñūq;
ex eis falce percussum in necem compulit sui. Gloriosa ciuīs
mors ne subito Athenæ ruerent interitu in cineresq; vertere
tur effecit qd̄ recenset Horatius: Codrus p patria non timis-
dus morti. Nec minor ambobus Decijs gloria: qui oīa in po-
pulum Romanū ventura incōmoda in suū venire caput cō-
stantes, se vltro pro cōmuni vītilitate deuouerunt. Vituperā-
di contra sunt (inquit Plutarchus) Callīcratides & Clōm-
brotus: qui ne honorē amitterent suū, neue noīs detrimen-

Cōciones,

Auctorita-
tes.

Curtius.

Codrus.

Decijs.

E n

Artis memoratiæ.

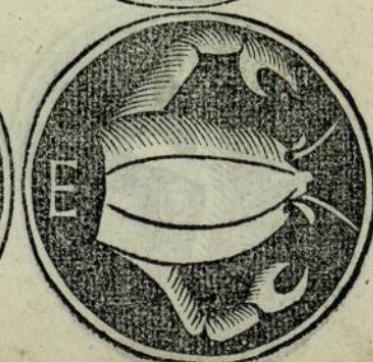
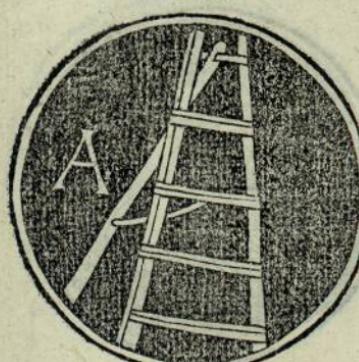
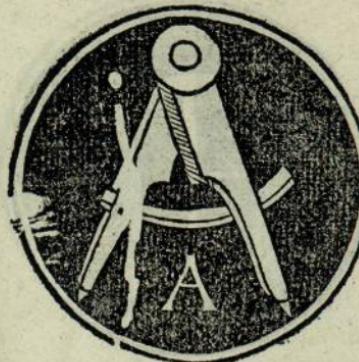
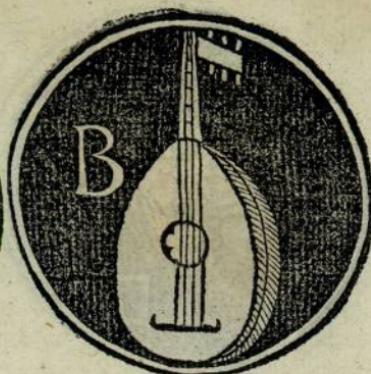
Canones.

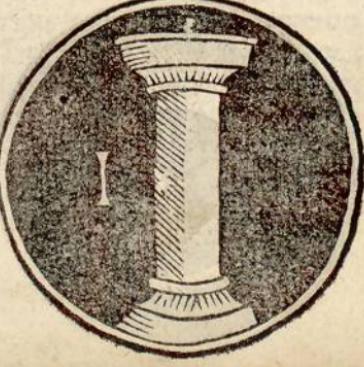
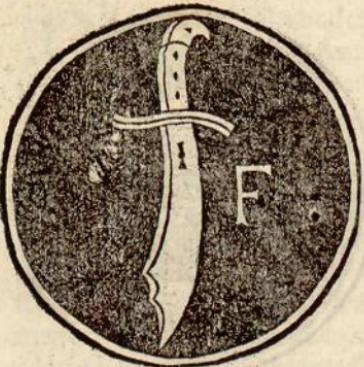
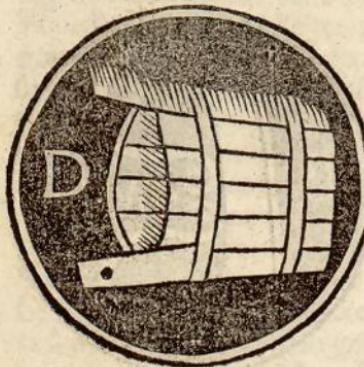
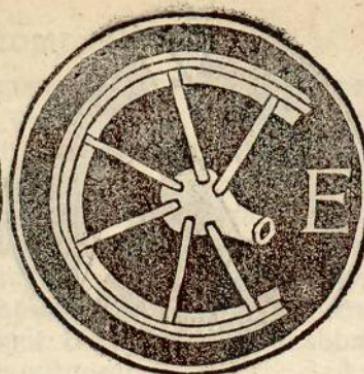
tum pateretur, in summum discrimen patriæ adduxere. Si poterit: ut Dat veniam coruſ vexat censura colubas: Imaginabor iudicē fauentem diuitibus & pauperes opprimētem. Si canonū: ut Semel Deo dicatū nō ē ad viſus hūanos trāferendū: ſurē rem sacram ſurripientem imaginabor: cui alter factus obuſus ait: ſemel Deo dicatum non est ad viſus humanos transferendum. Si primā regulam iuris: ut beneficū ecclasiasticū ſive institutione canonica nō pōt obtineri: ſententiam prīmę imaginis assignabimus: cōſiderantes aliquę abbatem nobis notū, non canonice institutum. Si secundā q̄ est. Possessor maleſ fidei villo tempore non p̄ſcribit: ſecundę imaginis inſeremus imaginando aprum quē cum lupus spelūca ſua exire cerneret: obſecit poſſessionem: respondit aper: poſſeſſorem maleſ fidei villo tempore non poſſe p̄ſcribere. Parimoſo ſequētes ſequētibus inſcribamus imaginib⁹. Muſto autem pro hac re conſequenda adiumento nobis erit, ſi huſ manarum rerū experientiam & naturas nouerimus. Sic eīn facile nobis cōparatiōes occurrere poſſunt: q̄ per contrariū ſumēdeſ ſunt. Oportet eīn nō tñ firma, verūctiā celeri cōprehēſione res naturaſc⁹ p̄cipere: vt & eorū quæ a nobis inuenita ſunt: & q̄ ab aduersario gerta, reminiſci poſſimus.

Nona Regula.

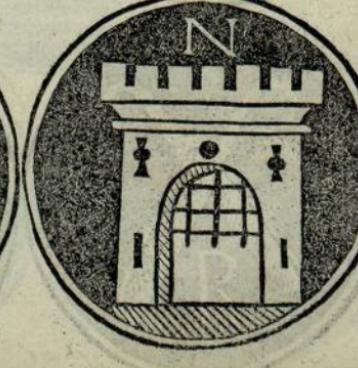
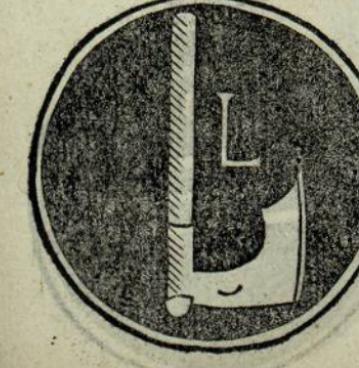
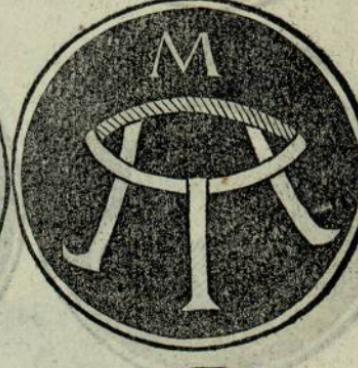
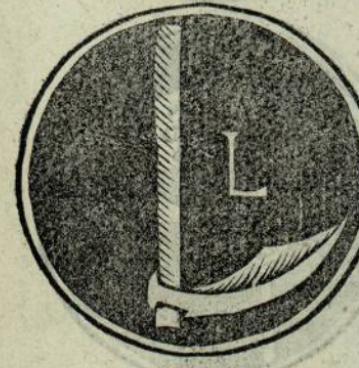
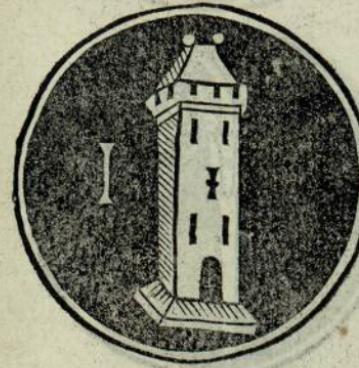
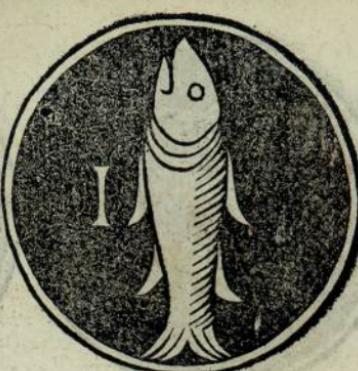
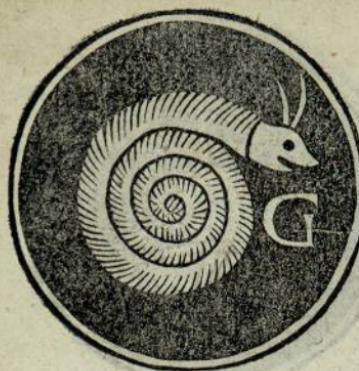
Literæ.

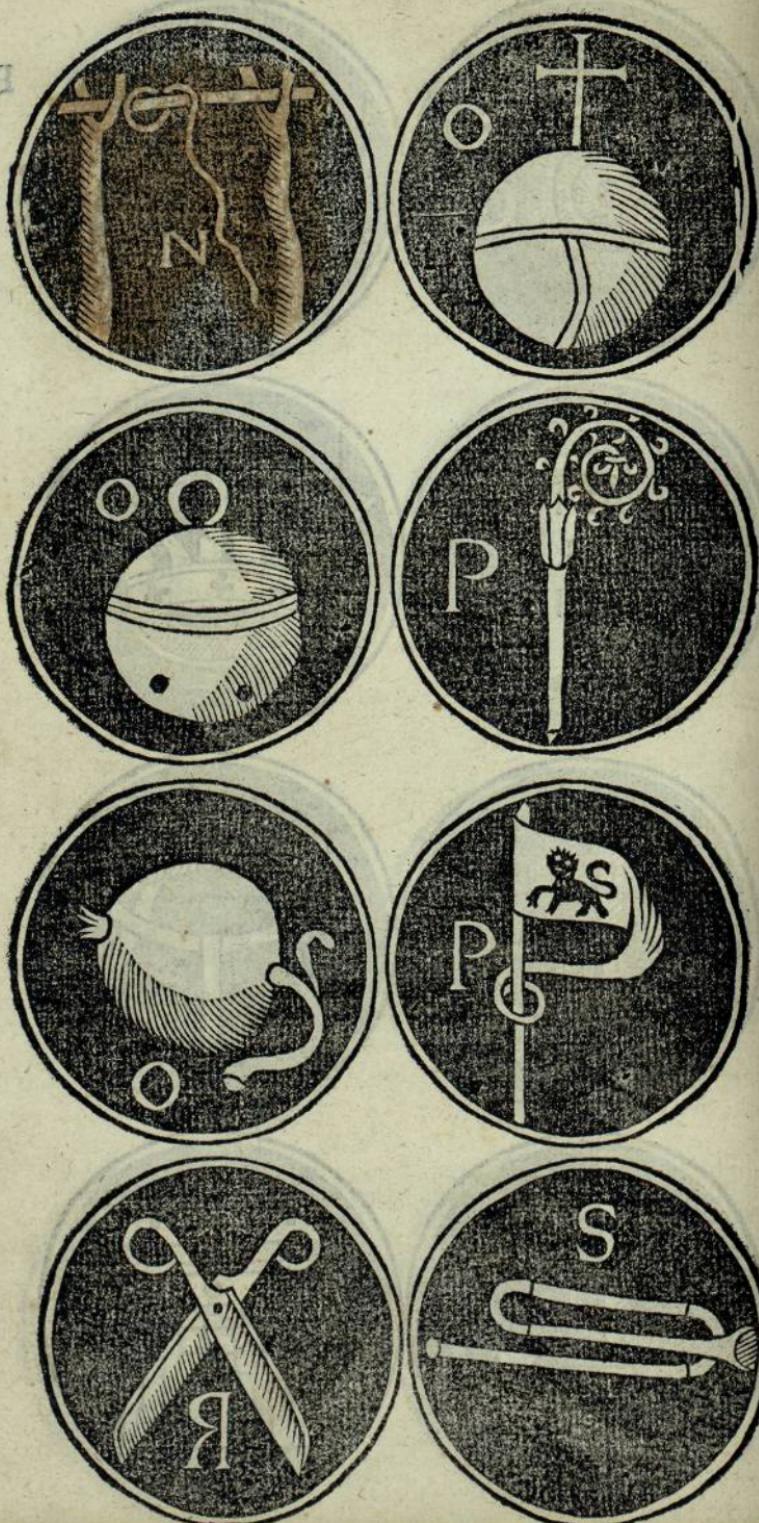
DRo literis Alphabetis viuas imagines ponere poſſimus, vt p̄ litera a, Antonium cum imagine ſcd'm formā literæ effigiatā eadē de ceteris censura: p̄ litera b, Benedictum: pro litera c, Carolum: pro litera d, Dominicū, & ſic de alijs. Frequenter tñ puellas eximia ſpecie venustatas locare non inconueniet: memoria eīn collocatione puellarū mirabiliter excitatur. Difficulter tñ huius regulæ viſus religioſis q̄drabit. Diuifione etiā rerū literarū & ſyllabarū cōuerſiōe latitates figuræ idagabim⁹: vt rebus ſuber nabo bona nemus ſumen refert literarū adiūctiōe, cōminutiōe, & detractione memoria excitabif⁹ vt iſtā ipsā mīpsam eīn detrahēdo prime parti, m. & iūgēdo ſequenti faciem⁹. Et ſi ex primea doctri na te proclue in retinēdo nō cōperias poteris cuilibet verbo qđ primordiū ſile ſequētibus Imaginib⁹ h̄z imaginē forma verbi effigiatā attribuere quo facto mirabiliter exitabif⁹ memoria. Ideo vt vberior doctrina ſuis partibus absolute redigeretur publici imaginis libello apponēdas curauſ.

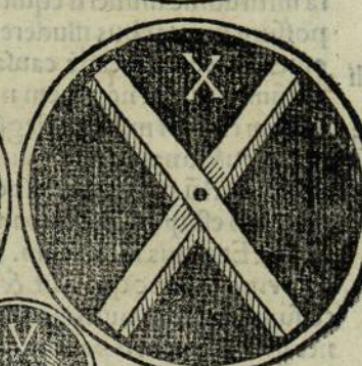
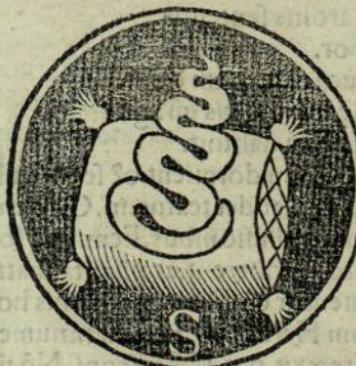
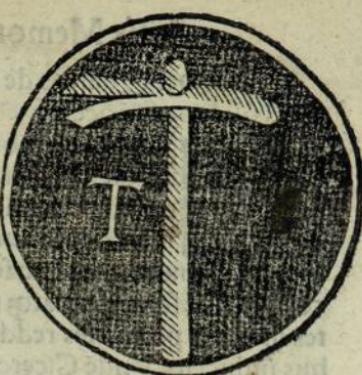
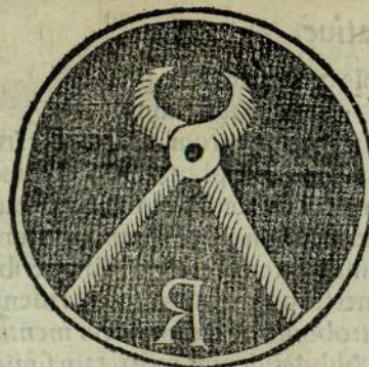

Fo. 20.

Fo. 21

Artis Memoratiæ

Liber Quartus de his quæ memoriae pro
sunt & nocent.

Caput Primum.

Somnus.

Diximus memoriae nōcumentum est somnus sūmodicus. Quidam philosophorū somnum im
potētiam sentiendi & mouendi ex natura proue
nientē definiunt. Alij somnum ligamentum sen
suum. In somno equidem sensus exteriores ligati ab operib⁹
cessant. Hic segnitiem atq; inertiam parit: hoīes adhuc viuen
tes mortuis persimiles reddit: obliusionē rerum hoīum mentis
bus inducens. Vnde Cicero. Nihil videmus morti tam simili
le ē somnū. Nec dissentit Maronis sententia..
Tum consanguineus leti sopor.

Ouidius quoq; in hauc sententiam canit.
Stulte quid est somnus gelidus nisi mortis imago?

Longa quiescendi tempora fata dabunt.

Somnū etiam vanū & deceptorum dormientib⁹ sepluscule
ſmittunt demones. Huic ſuīe applaudet textus. in. C. ſciens,
dum de penitē. diſtin. i. Eorumq; illusionibus. Femine (ſo
lio qđ vento rapitur mobiliores) adherent. ac phantasmati
bus ſeduſte: credunt ſe & pſitentur cū Diana nocturnis ho
ris (dea Paganorum) vel cum Herodiade, vel cū innume
ra m̄lititudine mulierū equitare. xxv. q. v. C. Episcopi. Nō in
poſſunt mortalibus illudere niſi ſupremo terū opifice annu
ente. C. nec mirū eadē cauſa &. q. Effeminateq; vſq; adeo ē
eorum virtus ut neminem niſi volētem capere poſſint. volū
tarium em̄ ſibi militem elegit Xps, voluntariū ſeruū ſibi dia
bolus auſtioratur & acquirit ſuo iuri, Neminem ſugo ſeru
tutis aſtrītū poſſidet niſi ſe ei prius peccatorū ere vendide
rit. C. nō eſt q; cuiq; aſcribamus erūnam niſi n̄c voluntati.
xv. q. j. Et ex hiſ idiotarum. Vana reprehenditur opinio.
Sed vinculū hoc quale ſit, & vnde proueniat, diognoscere ne
ceſſum eſt. Dum nutrimentum digeritur, ab ipſo euaporatio
nes grossę cerebrū petunt: cuius frigore in aquā rēſolute ob
grauitatem dēſcendunt: & cum cęteris vaporibus ſil' a fri
giditate cerebri reuerberatis meatus ſpirituū ad ſensuſ exte
riores oppīlant: & ne egredi poſſint in occurſum ſpecierum
ſenſibiliū cohībent. Vnde q; uis dormitantis aures ſonorū
ſpecies penetrant, & ad organū vſq; proueniant: auditiōne

In agēdī li
bera eſt ho
minis volū
tas,

tamē facere nequeūt, eo q̄ spūs audibilis per oppilatos neruos egredi nō possit. Cōpleta autem digestione separat ians guis: cuius pars superior superiora cōscendit: grossior vero inferiora nutrit. Similiter & calor qui fuerat cū ca digestiā cōgregatus, & ab exteriorib⁹ ad interiora collectus, rursus diffunditur: meatus sp̄irituū penetrat: & residuum vaporum consumens viā aperit. Vnde nō nulli definitiū somniū atrationem sp̄irituū ab exteriorib⁹ ad interiora. Sic somniū causa effectuā est calor & sp̄irituū in organor̄ absentia: & causa vigilie eorūdem presentia. Sed causa absentię talium multiplex est: scilicet euaporatio nutrimenti, labor, exigitudo, infantia studij attētio, cura, & pauor. vnde nō immerito mortales multo somno vtī Plat. dehortatur. Sōnus inquit mult⁹ nec corporibus, nec animis, nec rebus gerendis natura con ducit. Nemo quidem dū dormit, alicuius preci⁹ est perinde ac si non viueret. Quare quicunq; & viuere & sapere cupit maxime, q̄ longissimo tempore vigilet sola sanitatis cōmoditatē seruata. Alexander magnus auctore Plutarcho se duabus potissim⁹ rebus mortalitatem imbecillitatēq; humana intelligere aiebat somno atq; coitu: quas sola natura infirmitas pareret. Necesse tñ est omne animal dormire: quia omnis potētia fatigabilis indiget quiete. Nec inutile erit septem signa somniū creantia a philosopho enumerata enūciare.

Primum signum.

H Magna comeditione fit magnus somnus: quia ab ipsa fit magna euaporatio i cerebrū. ideo naturaliter somnus p̄creatur. Ex nimia em̄ comedtiōe grossiores sumi a stomacho ad caput euaporant: ac cerebro refrigerati crassiores q̄ ob id facti meatus per quos sp̄ūs a corde ad caput ascens, dunt obturant: ex qua oritur somnus. vnde de Polyphemō inquit Maro. Nam simul expletus dapibus vinoq; sepultus: Ceruicem inflexam posuit, iacuitq; per antrum. Immēsum sanē eructans.

Secundum signum.

O Mnia somnifera excessiue sumpta aggrauat caput: q̄a tunc sp̄ūs moti reflectuntur & reperiuntur ad cor. vnde sit vt ebrii in molli lecto iacētes bene dormiant.

Tertium signum.

Tertio labores prouocant somnum ex eo q̄ calefaciat.

F q

Sōni signa

Artis Memoratiæ.

humores fumosos & viscosos: & faciunt ipsos usq; ad caput ascendere: vbi infringitati descendunt, & illi sunt sicut nutrimentum indigestum.

Quartum signum.

Hegritudines faciunt magnum somnum propter indigestionem cibi qui multum euaporatur.

Quintum signum.

Dversi multū utuntur somno ex eo q; multo nutritiamento pascuntur: quia plus mittitur ad superiora mēbra q; ad inferiora. In cuius signū videmus superiora puerorū plus augeri q; inferiora. Secundo videmus pueros multum fieri epilepticos ppter vapores ascendentes ad cerebrū qui obstruunt meatus. & propter hoc inclinati ad illā infirmitatem non debent esse dediti somno. propterea pueris nō debet dati vīnum: qd; est nīmū euaporabile: nec etiā nutritiū cibūs, nisi sit aquatīcum & moderatū. Laudādus est Lacede moniorū iūos: qui auctore Plutarcho ebrios seruos in filiorū cōspectum adducebāt, vt vīsa in eis ebrietatis deformitate a multo bibendo vīno deterreantur. Videmus insuper pueros in prīmis mensibus non posse colla voluere propter nīmū nutritiū ibi suscepimus.

Sextum signum.

Dabentes magna capita sicut Gnani, amant somnū ppter multorum vaporum receptionem. Si t' habētes vēnas strītas amant somnū ppter diffīcilem vaporum egestiō nem. Pigmēi etiā extrema Indie habitantes. Quorum lōgissimus (Plinij testimonio) duorum pedum & quadrantem magnitudinem non excedit.

Septimum signum.

Delancolici nō sunt multū somnolenti: quia sunt siccē & frīgide cōplexionis, nec vaporum abundantiam habent: igitur sunt duri & tardī & magnæ comeditionis ppter multi cibi indigesti missionem ad posteriora. Sunt etiam patrum frumenta lētitia: q; aliqui eorū inueniātur excellētes in phīa. Iā nō absurdū erit definitionē somni & causas a somno scaturētes edifferere.

Caput. II.

Somnū diuersitate doctoꝝ omissa, est apprehēsio phā: Stasmatum facta in dormiendo, q; potentia phantastica

Nutrices a
puro vīno
debent ab-
stinere.

fabricat. hec est in spū lucido & claro quasi i speculo resplēdent sicut figura in aqua. Vnde sicut in turbata aqua figura indistincta relucet: sic turbatis spiritibus indistincta somnia habemus: quoꝝ vix aut raro recordamur: vt sunt somnia in primo somnio cū grossa fumositas ex prima digestione cibi ascendit. Deferuntur aut ad sensum cōmūnem: a quo apprehensa ad organum phātasię, nōnūq; ad cellam memorię resuehuntur: multoꝝ nāq; somniorum reminiscimur. Rursus si sensus cōis super presentata simulacra conuersus fuerit: vt sunt q; causantur a sensibilibus ppris: dormies se videre, audire, bibere, loqui somniat. Interdum etiam dormientes nō modo hec somniant sed operationes vigilantium exercent: utputa ambulant, loquuntur, percutiunt, saltant. Sed causa & ratio quare has operationes exercet, que arduę & difficiles videtur esse: in sequenti capite tractabuntur.

Caput Tertium.

Daturalium rerum indagator Albertus causam in his duplice inuenit: videlicet Phātasmatis impressionem fortem: & solutionem sensus a calore accidentalis: qui cū sanguine cholericō ad caput eleuatus per organa virtutis animalis descendens, sensus quosdā & maxime remotos soluit. Si r̄ virtutem motiuā ad progressiū motum excitat. Dubiū aut̄ mouetur: cur dormientes per abrupta scandentes minime cadant: mox aut̄ excitati uontrūq; precipites ruant. Casus q; qui p abrupta ascendunt, maxime euenire solet cū pesicula attētantes formidare coeperunt: eo est a virtutibus exterioribus ad cor formidolosum se colligunt: & lacertos nervos & musculos & organa destituunt. Dormientes igitur in talibus securiores sunt vbi excitati sepius cadūt. Sed dubiū aliud excitatur: quare est q; dormientes eorum q; gesserunt excitati recordari non possunt. Rūdet. hoc sit per species eorum q; sensimus in memorię arca reseruatas. Cuz aut̄ actus illogi fiant a sensibus accidentaliter solutis speciebus ad memoriam liber non patet introitus. Qui aut̄ in ipsis astib⁹ exigitur, facilius in semiplenā memoriam corūdem deuenire posseunt. Sed longius inuestigaudum est de causis natura libus somniorum.

Caput Quartum.

Fin

Diversitate
somniorū
spūm tur-
batio iduit

Artis memoratiæ.

Somniorū
causæ.

Daturalis phia quasdam causas somniorū enumerat, q̄ a Gregorio in sex genera redacte, sunt ventris plenitudo vel inanitas, illusio, cogitatio & illusio, reuelatio, cogitatio & reuelatio. Prima duo experientia ex naturalib⁹ nota relinquit. Sequentia poetarum testimonij confirmatur. Oim equidem somniorū causa si rē attentius considerare velim⁹, vel intrinseca vel extrinseca est. sepius enim q̄ vigilantis mens cogitauerat anxie, soppitis sensibus recognitat: & quod optat speratq; vigilans, in somnijs videre solet. Hinc de iimis nris de quibus magis solliciti sumus, multa p̄ somnia preuidemus. Interdum aia quieta dubietatis solutionem offensit. Corporis etiā diuersa habitudo varias somniorum causas administrat. Hinc melacholici res obscenas, formas horribiles & teterimas dēmonū species se vidisse attestant: maxime aut̄ dum hic humor per medicinas aliquas aut balnea motus fuerit. Sic cholericī de igne, bellis, cede homī & similia somniant. Phlegmatici se in aquis vel niue consistere: vel mel comedere, si phlegma dulce ad palatum linguae distillauerit. Ex sanguinis autem abundantia incubos somniam?: ideo his a carnibus, ouis, vino, & ceteris q̄ multum sanguinem generant, abstinentium esse persuadent. Interdum necessitas vires naturales exequi corporis sui curas coarctat: ideo famelicus comedit: sitib⁹ dus fontibus labra admouēs satiarī nequit. Quandoq; ad membra & passiones cōformes imagines formantur. Sic pueri dum virinā emittunt: se in horsto vel loco amoeno vigilantes hęc operari existimāt.

Capus Quintum.

Vigilia.

Digilla, vt inquit Auctōna, est dispositio in qua aia sensibus imperat & virtutibus exteriorib⁹: & mouet voluntarie ad operādum. Vel fm Aristotelem, est solutio & remissio sensus. Hęc vt ex veterū monumentis constat, memoria coadiuuat, auget, cōfirmat, vt philosophi testimonium probat qui cum se ad quietem cōponeret, æneam manu pilā sumebat: que in subiectū vas æneum decidens eum dormītem & sopore victum ad sua studia tinnitu excitaret. Alexander Philippi fili⁹ lecto stratus ænea cōcha supposita brachio extra cubile protento pilam tenebat argenteā: vt cum neruorum rigorem sopor laxasset, decidentis pile tinnitus somnū

abrumperet. Idē secutus exēplū Iulianus Romanorū prī
ceps: vt scribit Ennianus. Nec Cleanth's aliani vigila niētuo
ptereunda est: qui tanta oppressus misera vt inopē tueretur
vitam exhaustis puteoꝝ aquis hortos nocte irrigabat quo
interdiu philosophicæ studijs cōmodius operam daret. Lau-
dāda est in Catone Bruto & Trajanō imperatore. somni par-
eitas & breuitas. Eiusq; fideles vigilie sunt cōmendāde; ideo
et iūlis equitas vigilantibus & non veterinosis subuenire pro
decreto habuit: intempestive in lucubrationes q̄ ingenū ex-
tingunt & valetudinem vehementer offendunt minime lau-
dātur. de consecra. distin. v. C. non mediocriter. Huic sentē-
tie applaudit glosator in autē. vt iudi. sine quoquo iustitia. in
pri. colla. ii. Moderate in diuinis pene laudibus celo extollū
tur. I. iustissimos. de offi. resto. prouī. C. glo. in. c. bone mēo-
rie. in verbo generali. de postu. prela. in antiqu. cū vulga. Nec
modica laude effrēdus est Agesilaus qui somno non vt do-
mino sed rebus agendis serutentī vtebatur. Vespasianum re-
fert Plinius noctes vigilando cōsumere solitum. vt diurnos
actus nocturnis & nocturnos diurnis traiiceret. Qd & He-
liogabalū factitasse testis est Lampridius. qui nocte de som-
no surgebat: mane aut dormire incipiebat. Hūc viuendi or-
dinē tanq; reprehensibilem taxat Horati⁹ in Hermogene.
Noctes vigilabat ad ipsum.

Manc: diem totum stertebat. Seneca quoq; scuerissimus Ro-
manæ luxuriae censor viuere illos cōtra naturā afferit qui no-
ctu vigilāt: quos elegāti vocabulo grāco Lychnobios qua-
si lucernarios seu ad lucernam viuentes appellat.

Caput. VI.

DEnerea libido est cōcupiscentia experientia volupta-
tis. vel concubitus desideriū supra modum vel cōtra rationem effrēs. Hæc spūs interiores exhaustit cerebrumq;
debilitat. Vnde scribit Albertus. magnus facta cuiusdā coro-
poris humani anatomia inuētum fuisse caput cerchro pene
exhaustum. Medici aut causam rei indagātes id euensis ob
frequentissimū rei venerie vsum assertuerūt: cuius ardore ce-
rebrum exscitatū fuerat & consumptū. Hæc corporis vites
& memorī debilitat vt Trogī monumenta enunciant aſſerē Sardanapa-
lis Sardanapalum rei venerie deditum, qui cum ab Arbago lus.

Vigiles.

Artis Memoratiue

prefecto inter Scortorum greges purpurā colo nens inueni-
tus fuisset: & multe bri habitu cū mollitie corporis & oculo-
rum lasciula oēs fēminas anteiret pēsa inter virgines parti-
ens, se inuadī perciperet: sensibus exhaustus sese in rogū pre-
cipitem egit. Vnde Claudianus.

Luxuriae præ dulce malum: quæ dedita semper
Corporis arbitrijs hebetat caligine sensus.

Vt tñ omnem animi nubē radio rōnis discutiā canonica fre-
tus ratione libidinem sapientes infamare fatuiscqz abstimiles
reddere autumo, exemplo Salomonis. xxxij. q. iiiij. c. salomō.
hæc sc̄tōs. effeminat exēplo Dauid. & fortes debilitat exēplo
Sāsonis. Si tñ sc̄re desideres inter p̄tā luxuriae qđ sit graui-
vel leuis: vide Thomā in sc̄d'a. q. q. cliiij. ar. xiij. & de varjs li-
bidinum questionibus vide eūdem in sc̄d'a. q. q. cliiij. ar. iiiij.
Immoderato em̄ coitu nihil perniciōstius: qui frequens etiā
corpus ipsum dissoluit: atqz vt clariss ait Hippocrates, letiſe-
ram corpori imbecillitatē immaturāqz affert senectutē. Se-
miramis Asyrtiorum Reginā adeo mollis atqz impudica fu-
isse traditur, vt deformē filij sui concubustum nimio libidinis
igne estuans expetuerit: & equum usqz ad coitum adamaue-
rit. Nero vt refert Tranquillus, pudicitia usqz adeo p̄stituit:
vt cōtaminatis pene oībus mēbris virorum ac foeminarum
inguina inuaderet. Is puerū Sporū exēfis testibus in mulie-
brem transfiguratū naturam p̄ vxore duxit: tristemqz vitæ
exitum egit: sibi cī mortem consciuit hæc inquietus vt refert
Sextus Aurelius. Ergo nec amicū nec inimicū habeo: de-
decorose vixi: turpius moriar. A venere & vino abstinendū
esse monet Virgilius hoc disticho.

Neronis in
scritus.

Nec veneris nec tu vīni captaris amore,

Vno nanqz modo vīna venuscqz nocent.
Sophoclem Tragicum poetā cuidam roganti nunquid ve-
neris rebus vteretur? respondisse ferunt. Dñ meliora. libens
ter em̄ istinc tanqz ex aliqua furiosa pfugī dnatione, luxurio-
sos sicibus similes q̄ per præcipitia nascuntur: quarum frus-
tus homo nō gustat: corui aut & vultures comedunt: foro-
mosaqz scorta letali mulso simillima esse aiebat Diogenes. Is
Olympionīcem in nonarias frequēter intendētem intuens:
en̄ inquit Ariès nuncius a puella vulgari per collum captus

abducitur. Audiens itaq; Dydymionē mēchum cōprehen-
sum fuisse: Dignus est inquit ex plo noīe suspensi. Cum q; vidi-
set mulieres ex oīua suffocatas pēdere: Vtīā inquit cō-
terē arbores huiusmodi fructū ferrent. Aristippū Cyrena-
cum philosophū (qui summū bonū in voluptatib; colloca-
uit) maximū luxuriae cōtemptorem fuisse legimus. Nam cū
ei tres formosas puellas Dionysius Syraculanus offerti: &
quā ex eis vellet eligere iussisset, illā iūm formā negligens
dixit. Neq; Paridi tutum fuit, q; vnam cāteris p̄tulerit.

Vnum tñ audeo p̄fiteri feminam. Libidine oīa animātia ex-
cedere: sunt enim q;dam animalia que sunt absq;nulla discretiōe:
indesinenter libidini seruiunt. quas ego nec mutis pecudi-
bus cōparauerim. Pecora enī cum cōceperint vltra non ins-
dulgent maribus copiā sūt. C. nō solū, xxxij. q. vii. Ideo Gel-
litus in capite. iij. &. xx. post. M. Catonem in orōne qua v̄sus
ad milites cōtra galbam. earū indomitam libidinem enarrat.
Cuius verba recenseo. Mos erat senatoribus Romæ in cu-
riam cū pretextatis filijs introire. Tn cum ī senatu res maior
quepiam cōsultata eacq; ī diem posterū plāta est, placuitq;
vt eam rē super qua tractauissent: ne quis enunciaret priusq;
decreta esset. Mater Papirij pueri qui cū parente suo ī curiā
fuerat percunctata filium, quidnā ī senatu patres egissent:
puer in dī tacendum necq; id dici licere: mulier sit audiēdi cu-
pidior secretū rei & silētiū pueri animūq; ei⁹ ad iq;redū euer-
berat q; it igī cōpressius vſolētiūq; tū puer matre vrgente
leptidi atq; festiū mēdaci cōsiliū capit. Actū ī senatu dixit
vtrū videref, ex q; repub. esse vñ? ne vt duas uxores haberet
an vt vna ap̄duos nupta esset. hoc illa vt audiuit anim⁹ cō-
pauescit: domo trepidas egreditur: ad cāteras matronas pue-
nit. Ad senatū postridie matrū familias cāterua lachrymātes
atq; obsecrantes orāt: vna poti⁹ vt duab⁹ nupta fieret. q; vt
vni duae, Senatorēs īgrediētes curiā q; illa mulierem intēpe-
ties, & qd ibi postulatio illa vellet mirabantur. Puer Papirius
ī mediū curie progressus qd mater audire institisset, qd ipse
in q; dixisset rem sicuti fuerat denarrat. Senatus fidem atq; ī
geniū pueri osculatur, consultū facit: vtī post hac pueri cum
patribus ī curiam ne introeant, nisi ille vñus Papirius atq;
puero postea cognomētū honoris grā inditū. Pretextatus

Lbsidie oīa
animātia
excedit mū-
līcī.

Artis Memoratiæ
ob tacendi loquendiq; in etate pretextata prudentiam.
Caput. VII.

Castitas.

Astitas memoriae conducens est virtus specialis cōtra venerea, sicut abstinentia circa cibos. Vel sīm Augusti num est virtus sub iugo rationis impetu libidinis refrenans: vel est per edomitas vitiq; furias munda & honesta corporis habitudo: quæ spiritus interiores & cerebri integratatem & memoriae firmitatem cōseruat. Huic sententiae Cicero asti pulatur cū infit. Si cōsiderare volumus quæ sit in natura hominis excellentia & dignitas, intelligimus q; sit turpe defluere luxuria: & delicate & molliter; q; honestum parce, contineāter. seuere. ac sobrie vivere. Hanc castitatem Cassiodoro referente, sex sunt quæ inuiolatam incorruptamq; conseruat. Sobrietas. operatio. asperitas. cultus. inhibitio sensuum. rati-

Pauci aut nulli casti.

loci & temporis. Huius igitur sumus amatores vt luculēter profitetur imperatori in. q. illud quoq; melius arbitramur in autē. quib. mo. natu. effi. legi. colla. vj. Pauci in aut nulli hac virtute insigniuntur: quos non genuina libido cōtaminet. l. distinc. C. quia sanctitas tua: ideo his tēporibus heresies sōti beneficio immo maleficio onagri Martini reuulsunt & repullulant. Vsq; adeo vt sacerdotū & fratrib; turbā viriles thoras matrimoniaq; publice(vidua gemente ecclia) exposcere non vereātur. non fornicāte ecclia vt matrimonij separatio nem expostulent. Aduerant quoē an virū luxurie pollutum & mēbris prurientem: regem regū & dominatōrē dominatiū(illotis vt aiunt manus) tractare deceat: videant tex. in. C. sacerdotibus. xxxij. distin. &. C. Recurrat. cum pene infinitis canonum & legū rationib; (quas laconū breuitas auocat) xxxij. q. iiiij. Et si cat inficias. vt incōsulte negat tanq; rōnem neganti non respōdēdum. Nec me rapit admīratio quum Martinus Onagri naturā imitetur cuius(si Alberto fides prestetur) i libto animaliū medulla podgram si fungatur: & eius sterlus siccatū tenuissimisq; pulueribus vi no bibitū. scorpiōis mortsum aut pūsturā veneficā curat: necrī videor si Lutherī pūluer(qd' absit nisi dicta sicut sgeris vanora auocet) oēm heresim abdicaret: scio tñ q; vbi vēnose loquacitatis somnum indormierit ad tēspīscendū

Onagri me dulla.

sero consurget: phrygum more.

Caput. VIII.

Arapula est immoderata cibi auditas: vel inordinatus **Crapula.**
appetitus cibi vel potus. Quæ inter cætera nocumen-
ta obliuionem & mentis priuationem parit. Hac acies inge-
nij prorsus retundif ingens lumini caligo offunditur: mor-
bi, eritudo, & molestiae generantur: intellectus & memo-
riae splendor vhemeter obtenebratur, inficitur, scedat. Ado-
lescetiam sordida quadam illuise. & aspergne turpi polluit.
contaminat. Audissimos comedones & entrícolas: q uia
comedunt patrimonia mensa. Satyricus taxat.

Quis enim deficiente crumena

Et crescente gula: manet exitus: ære pater no-

Et rebus meritis in ventrem, fœnoris atq

Argenti grauis & pecorum agrorumq capa cem?

Vnde exclamat Hippocrates. viuendum esse temperate. Nā
eos homines qui ventri ac gulæ student: nunq̄ bene valere.
neq̄ longeuos esse posse ait: eorūq̄ aias nimio sanguine nō
miaq̄ sagina ita esse impeditas, ac si luto forent obuolute. &
sic circa nihil tenue nihilq coeleste meditari posse. sed dumta
xat de patinis & foeda vetr̄is ingluwie. Vñ Satyricus.

Multos sepe vides: quos sepe elusus ad ipsum

Creditor introitum solet expectare macelli:

Et quibus in solo viuendi causa palato est.

Interea gustus elementa per omnia querunt.

Nunq̄ animo precijs obstantibus: interius si

Attendas magis illa iuuant quæ pluris emuntur.

Hieronym⁹. O miserabiles quorū palatum non nisi ad pre-
ciosos cibos excitatur. Quocirca Mercurius Trimegist⁹ in
libro de potestate Dei: gulam hisce verbis detestatur Fugie-
dum in primis hoc malū est ventris huius malorum oim fo-
mes. Hic Tyaneus Pythagoricus phūs. vt inquit Philostra-
tus, a carnium esu cœpit abstinere: q̄ carnū comedio cū im-
pura esset: tum mentis aciem perspectumq̄ hebetaret. Terre-
stribus vero fructibus & holeribus vescebat. pura esse dices,
quæcunq a terra darētur hominibus. Vinum aut̄ purū ap-
tam potionem esse prædicabat: verū tamen bono statu men-
tis aduersari: q̄ eius sublimen diuināq partem aliquā peruer-

Ait is Memoriatiue.

teret. Refert Suetonius Claudiū Cæsarem cibi & vīni usq; adeo fuisse appetentē: & in tantam temeritatē ac mentis prōuationem deuenisse, vt nec quis, nec inter quos, quove tempore, ac loco verba faceret, scire ac cogitate existimaret. Is in foro verba propalans prandij amore captus qđ sacerdotibus saliq; amplissimū & lautissimū ex more apparabat: tribunali consulibus & magistratisbus desertis ad sacerdotum mēsam perrexit: vnaq; discubuit: nec a triclinio abscessit, nisi vi no captus ac madens, penna ori supino vomitus gratia pro uocandi adhibita fuit. Quāobrem mirē obſtutionis fuisse traditur: adeo vt rerum suarū in memor esset. Nec Dionysij tyranni ciborū delectatio subticenda est: cui cum coenat⁹ ne gasset se delectatum esse in cibo. Respōdit coquus nō est mirum: quia condimenta deficiunt. Qui cū quereret: respondit. Labor, cursus, fames, sitis: talibus enim epulæ Lacedæmoniorum cōdiuntur. Non īmerito fugiēdam crapulam Satyricus asserebat cum inſit. Fuit utile multis.

Pallere & toto vīnum nescire Decembri.

Hec aut̄ causat ebrietatem quam poete depingunt in formā mulieris habētis faciem transformatā. Caput simile, brachia & pectus leonina & inferiorem partem porcīnam. Hec mentis exilium inducit: & libidinem puocat; ideo veteres ab eius carnium abstinebant. xxxv. distinc. C. ab exordio. Nam vbi ebrietas, ibi libido & furor dominatur. xxxv. distin. C. veterero estuans cito spumat in libidinem. clericī tñ temulentia velut contagiosa peste sibi interdicere debet. C. ante omia. xxxv. distin. Satis constat Tomyridis reginę filiū somno vīnoq; sepultū sua crapula interiisse: nec aliter qđ intēperantia potus. Annibal Pœnus Aphros expugnare cogitauit: quos vīno indulgētores cognosceret. Cum enim vīnum Mandragora infecisset: leui prælio ex industria cōmissio leuiter cessit. Omissis quibusdā sarcinulis vīnoq; fugā simulabat. At barbari occupatis castris in gaudium effusi vīnum in moderate hauriūt: & in modum defunctorū asternuntur humili. Reuocans autem pedē Annibal, oēs obtruncat, Sic crapula labitur. Memoria pereantq; multi non habentes modum in cibis & vīno sumēdis. Et nō solum agrestium mētes fascinat: sed sacros musarum choros inuadit. Modus enim in omni

Claudi⁹ cæ
fari⁹ crapu
la.

re & moderatio laudabilis vbiq; seruanda est. Nam vt canit Flaccus. Omnibus addc modum: mod⁹ est pulcherrima vis tua. Vinum imodice sumptum vires eneruat statumq; mens tis funditus euertit. Vnde proverbi vice celebratur: vino sa pientiam obumbrari.

Propertius.

Vino forma perit: vino corrumpitur ætas.

Vino sa pte suum nescit amica vitum.

Quam ob causam solebat censores Romanos vinosos senatu amouere. Et apud Homerum. Hector nō vult sibi vinū after rī ne eneruetur: neue anim⁹ suus ac robur eius clanguescat. Platonica lex iubet magistratus quo tpe rem publicam ad ministrant vino abstinere. Idem Aristoteles. Eusebi⁹ & maximus medicoz Galenus laudant Carthaginensiuz legem qua nullus in militia & castrenibus rebus occupat⁹ vinum vello tpe gustare pmittitur sed toto militie tpe aquā bibere. Vitem Anacharsis tres vuas ferre dixisse fertur. Vnam volutatis. vnde extat Maronianum hemistichium. Adsit lætitia Bacchus dator. Hinc Lycus vocabulo greco appellat Bacchus, q; mente corpusq; dissoluat. Huc accedit illud Flacci ad Placum. Nunc vino pellite curas. Scđam ebrietatis. Tertiā mœroris. Vnde Horatius. Nocet empta dolore voluptas. Apuleius ait quatuor esse crateras vini: quarū prima ad sitim pertinet. Scđa ad hilaritatē. Tertia ad voluptatē. Quarā ad insaniam. Vinum libidinis incēdium esse inquit Hieronymus p̄cipiens virginis Eustochio ut vīnum fugiat p̄ vēneno. Vnde Pelignus poeta ait.

Et Venus in vīnis, ignis in igne fuit.

Ideo non inscinter fabulata est poetarum antiquitas Priapum ex Libero patre & Venere esse genitum: cum hi qui vīno indulgent sint in Venerem propensiōres. Androcides ad Alexandrū Magnū scribens his eius intemperantiā verbis increpat. Vīnum pota urus Rex memento te sanguinem ter rae b̄bere sicuti eī venenum est homini cīcuta: ita & vīnū. Quibus præceptis ille si obtemperasset, in temuletia amicos non interemisset.

Caput Nonum.

CEmperantia, vt Ciceroni placet, est rationis in libido nūm atq; alios impetus animi summa & moderata do

Teperatia.

G ij

Artis Memoratiue¹

Maslinissæ
téperatia.

Romanorū
modus vīs
uendit.
Octauij au
gusti i cibo
& potu par
simonia.

Thyrsus &
galactucæ.
Lacedæmo
niorū tépe
ratia a Ro
manis emas
nauit.

Malo ipa
re hñtib⁹ au
rū & auro.
Cyri in po
tu parsimo
nia.

Ego em̄ bī
bī quantuz
volut.

minatio. Quæ non tam cibi & potus & rei venereq; apud ve
teres Romanos domestica solum obseruatiōe ac disciplina:
sed publica animaduersione legumq; cōplurimum sanctio
nibus custodita est, vt Maslinisse tēperantæ frugalitas testa
tur, qui cū centesimum suæ ætatis annum ageret, vel ambu
lans solum in meridie ante tabernaculū, vt suos milites tem
perantæ exemplo formaret, cibum sumere solebat. Ad hāc

venerandam canitiem cū sanitatis coines temperatia pdux
rat. Romanos Plinius pulite inquit non pane longo tpe vī
xisse. Valerius quoq; ait adeo continentiae attentos fuisse, vt
frequentior apud eos puluis vīsus & panis esset. Nec minus
Octauij Augusti tam in potu & cibo laudatur parsimonia:
vīni quippe natura fuit parcissimus. Scripto prodidit Cor
nelius Nepos, cum in castris apud Mutiuam esset, non am
plius in coena ter bibere solitum: p portione sumebat panes
p fusum aqua frigida, aut cucumeris frustum, vel lactuculæ
thyrsim, vel pomum succi vinosioris. Secundas a Romanis
cōtinentiae & frugalitatis partes. Spartana ciuitas obtinuit:
quæ seuerissimis inquit Valertus. Lycurgi legibus obtempe
rans aliquādū ciustum suorū oculos a cōtemplanda Asia re
traxit: ne illecebris eius capti ad delicatius vīta genus prola
berentur. Audierant em̄ lautitiam inde & immodicos sum
ptus omniacq; non necessaria voluptatis genera fluxisse.

Curtius maximū Romanæ frugalitatis exemplū ingens au
ti pōdus sibi a Sannitibus oblatum alspernatus rapas in cati
no ligneo comedebat inquiens. Malo hāc in fistilibus meis
edere. & me disuitem esse. Vnde Iuuenalis. Curius paruo q
legerat horto, Ipse focis brevisbus ponebat holuscula, quæ
nunc Squalidus in magna fastidit compede fossor.

Cyrus senior cum ad hospitē diuertisset: rogaretq; quid cee
ne sibi apponi vellet: respondit panem tñ: & sperare se ppe
fluētem aq; rituum cōenaturum. Piso in annalibus apud Gel
lium auctor est Romulū magna cibi & potus vīsum tēperan
tia: eūq; ad cœnam vocatū ibi non multū bībisse quia post
die negotiū haberet. Obijcentib⁹ vero multis Romulo: si
oēs istud faciant vīnū vīlius fore: ait. Immo carū, si quācum
quisq; volet bībat. Ego cīm bībī quātum volut. Hāc in mulē
res legē tulit Romulus: vt si q domī vīnum biberit: ipsam vt

adulteram necato. Pytacus Mytileneus ebrios cum peccarent: dupliciti incommode afficiendos per leges statuit: ut temus, lentiam cauerent. Temperantia enim sensu acumen operatur egritudinem fugat sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento & sospitatem simul precreat & voluptatem abundantiam vero morbi facit & molestias ingerit & egritudines generat. C. nihil enim de cosecra. distin. v. Marcus Apuleius altissimus nepotum omnium gurges multas myriadas luxu audiissime consumpsit. Accusatur a Cicerone Marcus Antonius. quod in senatu foeda ciborum ingluuie turpe sit frequenter passus orexim. Veteres ut orexim excitarent, affatim bibere solebant: deinde euomere. Vnde Martialis in Gauru. Quod vomis Antoni. quod luxurians Apici. Scribit Cato: propinquos foemini osculum dare solitos ut an temetum olerent experirentur: vxoremque propria ab Egnatio quodam Romano quod vinum dolio bibisset interempta fuisse: eumque cedisse a Romulo absolutum. Fabius in annalibus scripsit matrona a suis incidia morti coacta quod loculos in quibus erant claves cellae vinarię resignasset. Viuebatque ea tepestate mulieres abstemier. & viri abstemier. Itemque. Vnde rogatus Anacharsis Scytha quo pacto quis abstemius fieret. si ebriosorum inquit motus & animi furorem ante oculos ponat. Et utinam contigisset Clytoriu lacu Rhegini promotorum infas abluere terras. De quo canit Ouidius. Clytorio quicunque sitim de fonte leuabit. Vina fugit gaudetque meritis abstemius vndis.

Plato cum in Siciliā nauigasset. profusorem Syracusarum mensarum apparatus luxū & lautitiam posus se monstrum in Sicilia vidisse ad socios scripsit: quod hoiem bis in die comedentem & saturum fieri viderat. Complures olim parsimonia claruerunt: inter quos Anacharsis phuis annumerandus est: qui pro potu sola aqua legif vslus: & adeo oem intemperatia exhortuisse: ut statuas emeruerit. Vnde Iuuenalis alludens. Quid factis in parua sublimia carmina cella. Ut dignus venias hederis: & imagine macra. Similiter Timotheus cum apud Platonem coenauisset. eoque conuersio parsimonia philosophica delectatus esset: occurrenti postridie Platonem inquit: vix cœnæ non solum impræsentiarum sed etiam postero die iucundæ sunt sanitatemque non mediocrem nobis afferunt. Nam ut Galenus ait.

Crapulentis

Mos antiquus.

Tertium vini generat. Plato hominem bis comedente monstrum vocabat.

Phorum parsimonia.

Artis Memoratiue

Cicer.

Animus adipe & sanguine suffocatus coeleste aliquid praेउdere nequit. Qui astipulat Ciceronianum illud. Mēte quis dem recte uti nequimus multo cibo & potionē replet: quia ut Gregorius testat. Dum vēter īgluuie tendit, v̄tutes ani mi luxuria destruuntur. Asclepiades cibi & vīni parsimonīā humanae īcolumitatī plurimum conducere & saluberrimā esse asseuerat. Refert Iulius Capitolinus Aurelianū imperatorem cū & grotaret nūc medicū vocasse: sed sola ī media morbi dolorē viciss. Idem factitas legitur Vespasianus: qui ī mediā vnius dīe p̄ singulos mēles interponere solitus erat. Studium Pythagorē circa omnē temperantiam fuisse legis: qui holusculis & fruge vescēbatur: carnibus abstinebat: castus ī patrimonio vixit: duxit celibatum. Dammā filiam ad vīrginitatis votū ppetuūc̄ cādorē iduxit. Dāma vero casti Pythagorē filia vīrginitatē seruauit: & vīrgines ea tēpestate edocuit: q̄s vīginitatis voto firmauit. Lucretia vero violatę castitatis pferre non valens īnūrtā, ferrū per pectus adegit. Sed ea viriliores Spartane vīrgines fuisse leguntur: q̄ cū nu mero quinquaginta sacrificia causa ad Messenios hospitalitatis gratia a parentib⁹ missę essent ī eas tāta libidinis ī patientia flagrauerunt Messenij, vt violato hospitalitatis fure eas ad stuprum poscerent: & tādem mortis penam minantibus si non acquiescerent. mori maluerunt oēs q̄ vna sola violata pudicitia superiuere. Ob eam itaq̄ temperantiam cibi, potus, & rei venere omnes & ingenij acrimonia & sagacitate plurimum valuere.

Caput Decimum.

Oci⁹ defisi⁹
muto.

Ocum est vacatio a labore, quæ animū deprauat: & vi res corrumpit, de quo Seneca. Emollit oculum vires sicut rubigo ferrū. Fax immota torpet, ignemq̄ agitata restis tuit. Oci⁹ reddendam esse rationem aiebat Cato. Apelles plator eximius nullam dīe horam absq̄ pictura prētermittens bat. Vnde puerbiū fluxit. Nulla dies sine linea. Oci⁹ vacare non debem⁹. xxvij. q. viij. C. non licet. et. l. j. de vctera. lib. xij. C. Sumus eiñ ex omni verbo octofo rōnem reddituri. In die iudicij tremenda. xxij. q. v. C. quotiens. Vnde Hieronymus ad Rusticū monachum oculo torpētem scribēs inquit. Nūc de manu tua vel oculis tuis liber psalterij dicebat; facito ali⁹

quid operis ut varijs negotiorum affectibus te occupatum offendat diabolus. C. nunq. de conse. disti. v. Non in ipsum oculū omnimode dānatūm ist volo. nam in discēdis artibus oculū est accommodandū. l. artifices. de excusa. ait disti. li. x. C. Plinius omne tēpus absq; studio perire dicebat. Sopitos libidinū somites nutrit: varijsq; erim inū cogitationibus mortaliū mētem deformē reddit. Vnde Lucanus. Variam dant ocia mentē. Ignauos homines & languore marcescentes: qui vitam in ganeis & popinis alijsq; illecebris locis silentio transīgebant. Athemētes in forum p̄trahebant: eosq; ut facilius supplicio plectebāt. Studio & industriæ virtutibus q; inimicū videtur: libido suscitat: libido cerebri euacuatio nem: cerebri euacuatio memoriam debilitat, & pene dissoluit. Vnde illud Ouidianum.

Cernis ut ignavum corrumpunt ocia corpus:

Et vitium captunt nisi moueantur aquæ. Ita memoria nisi exerceatur confestim tabescit: solitoq; visore destituitur. Præterea Phūs tria pueris necessaria aiebat: ingenium, disciplinā, & exercitationē. Cui astipulat Quintilianus p̄cipiens memoriam exercitatione redigendā: ne nobis discamus ignorare. Valerius Maximus lib. vii. refert. Aprium Claudiū crebro dicere solitū: negotium populo Romano melius q; oculū cōmittit: nō qui ignoraret q; lucidū tranquillitatē status esset: sed q; animaduerteret præpotētia imperia agitatione rerū ad virtutem capessendā excitarit: nisi mihiq; quiete in desidiam resoluti. Ut igitur breuiter resoluitur, duplex oculū inueniuntur. Unū philosophicum. Alterū vulgare. Philosophicum est, cū animus oībus curis seclusis, solitae literarie incūbit. Vulgare est, cū desidia & inertia ab honesta exercitatione desistimus. De quo Seneca. Oculum sine studio mors est, & viui hoīis sepultura. Ideo Hieronymus sancte admonebat occupandum esse bonis rebus ingenium: & sancte conuersationis usus altius inserēdos. Octosus enim, vt Senecē vocabulo vtar, nō sibi vivit: sed quod turpissimum est, ventrī & somno. Tantam igitur obliuionē ac inertiam mētibus superinducit: vt lethœis aquis submersa & pene viribus exhausta mens mortalitū videat. De quo perbelle canit Mātuinus. Homini labor utile semper.

Ociū dispēdium.

Ouidius.

Oculū duplex.

Artis memoratiæ.

Calcar erit: segni pigros rubigine sensus
Ocia corrodunt, sopitaq; pectora torpor
Noxius obliquat: ferrum si transit in usus
Assiduos splendore micat: vultus nitens
Audet ad argenti decus aspirare superbum,
At si longa quiescerit, fuscatur & atram
Vertitur in scabiem, celeriq; absunitur ex uno.

Caput Undecimum.

Laboris de finitio.

Abor est functio quædā vel animi vel corporis gravitoris opis vel munieris. Eo memoria augetur, sensus interiores assiduitate firmantur. Eo merces felicitatis diuine comparatur. C. se uniu. de conse. distin. v. omnia vincuntur. De quo perbellè canit Poeta. Labor omnia vincit. Improbus, & duris virgines in rebus egestas. Generosos em animos labor nutrit: laborem si renuas patuo aestimandus es: non enim est viri laborem subterfugere: nam homo natus ad labore: ut avis ad volatum. Nihil enim infelicius est (ut ait Democritus) eo cui nil aduersi contingit. Indignus visus est a quo vincetur aliqui Fortuna: qui ignobilissimum quæc; refugit. Ignem experitur in Mutio Scæula: qui purpuratum (ut canit Luius) pro rege deceptus occidit: apprehensus & ad regem productus dexteram (qui in necerrauerat) armis iposuit. De quo epigrammaticus Poeta. Dum peteret Regem decepta satellite dextra,

Iniecit sacris se peritura focis.

Vtere quam potuit contemptu Mutius igne,

Hanc spectare manum Porsena non potuit,

Maior decepta fama est & gloria dextræ,

Sinon errasset, fecerat illa minus.

Paupertatem in Fabricio qui aiebat se malle imperare habebitis aurum q; se diuitem fore. Venenum in Socrate, qui cum de Atheniensibus dñs sinistre sentire, falso accusaretur, circu tam in careere haurire non expauit. Vnde Iuuenalis. Inopem vidistis Athenæ. Nil praeter gelidas ausæ conferre cicutas.

Mortem in Catone qui se utique interfecit ne viuus in manus

Cesaris incideret. Non igitur in merito Lycurgi leges laboribus iuuentutem erudiere, venando, currendo, algendo, uestuando. Iustus enim labos honoribus, premijs, splendore, decora tur ut Diogenis; qui inestate sese in feruida arena voluntabat.

Catonis cōstantia.

hyeme vero statuas nunc perfulas complectebatur, omni ex parte se ad laborū tolerantiam exercens. Censebat enim se tamen bonaque animi nācisci non valere; nisi se labori cœnoueret, de quo Horatius sermonum primo. Nil sine magno Vita labore dedit mortalibus. Hūc cum Alexander Corinthum appulsa in creptidine apricātem offendisset nō salutatus ad eum accessit: rogans an rei cuiuspiam egeret. Minime quidē inquit: velim paululum a sole absis. Apricanti enim officerat. Quo auditō facile animaduertit Alexander quanto felicior esset Diogenes in illa paupertate: quia nihil cuperet: q̄ ipse esset qui multa appeteret. De quo scite refert Satyric⁹ Aquinas. Sensit Alexander testa cum vīdit in illa Magnū habitatorem quanto felicior hic qui Nil cuperet totū q̄ qui sibi posceret orbē. Cōplures labore & vigilia memoriam firmarū: inter q's Leōtin⁹ Gorgias ānumerād⁹ est: q̄ cū a fessa senectute p̄meretur ab eo q̄ quereretur cur tā diu vellet esse i vita. Nil habeo inquit quod incusem senectutem. Ca terū q̄tum natura studio & labore valeat mēoria, vel Themistocles testis: quē vnum intra annum optime locutum esse Persice cōstat. Vel Mitrīdates: qui duas & viginti linguis calluit. Vel Crassus ille dñs: qui cum Asia p̄fasset, quinq̄z Græci sermonis differentias tenuit. Vel Cyrus: quem oīm militum nomina tenuisse creditum est. Si quis tamen vnam maximāq; a me artę memoriae quererat (vt operi extremam manū imponam) exercitatio est. & labor, multa ediscere, multa cogitare, & si fieri potest quotidie q̄plurima ex propriis & alienis monumētis memoriae cōmendare. Quod vix fieri potest locoru & imaginum cognitione postergata: cum homini memoria aquo fluxu ac imbecillitatē nature subjiciatur. vulga. l. peregre. de ac. posse. ff. Hec tamen nature & non hominis vitio est ascribenda. l. q. s. si quid autē de vete. iu. enuc. c. Hæc omnia magna doctrine viri duximus esse sanctiēda: vt nemini maneat incognitus fidelium nostrarum vigiliū labos. l. vnicā. s. fin. de cadu. tollē. C. vbi si qd crudū & impremeditatū qd' iuris eqitatē vel Demostenis lucernā nō redoleat cōperiatis. iuuētū est ascribendū. Meliora tñ fore spero q̄ deinceps scribā. Nam q̄d in pomis est (si Plinio fides prestetur) itidē esse in ingenij dñudico: q̄ cū dura, nascūtur (natura dominante) post fiunt mīstia & iucūda, sūtq̄ dulcorē p̄stant. ¶ Finis,

Diogenis
labor.

Nil sine ma-
gno vita la-
bore dedit
mortalibus

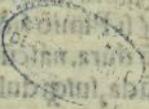
Nil habeo
q̄ incusem
senectutem

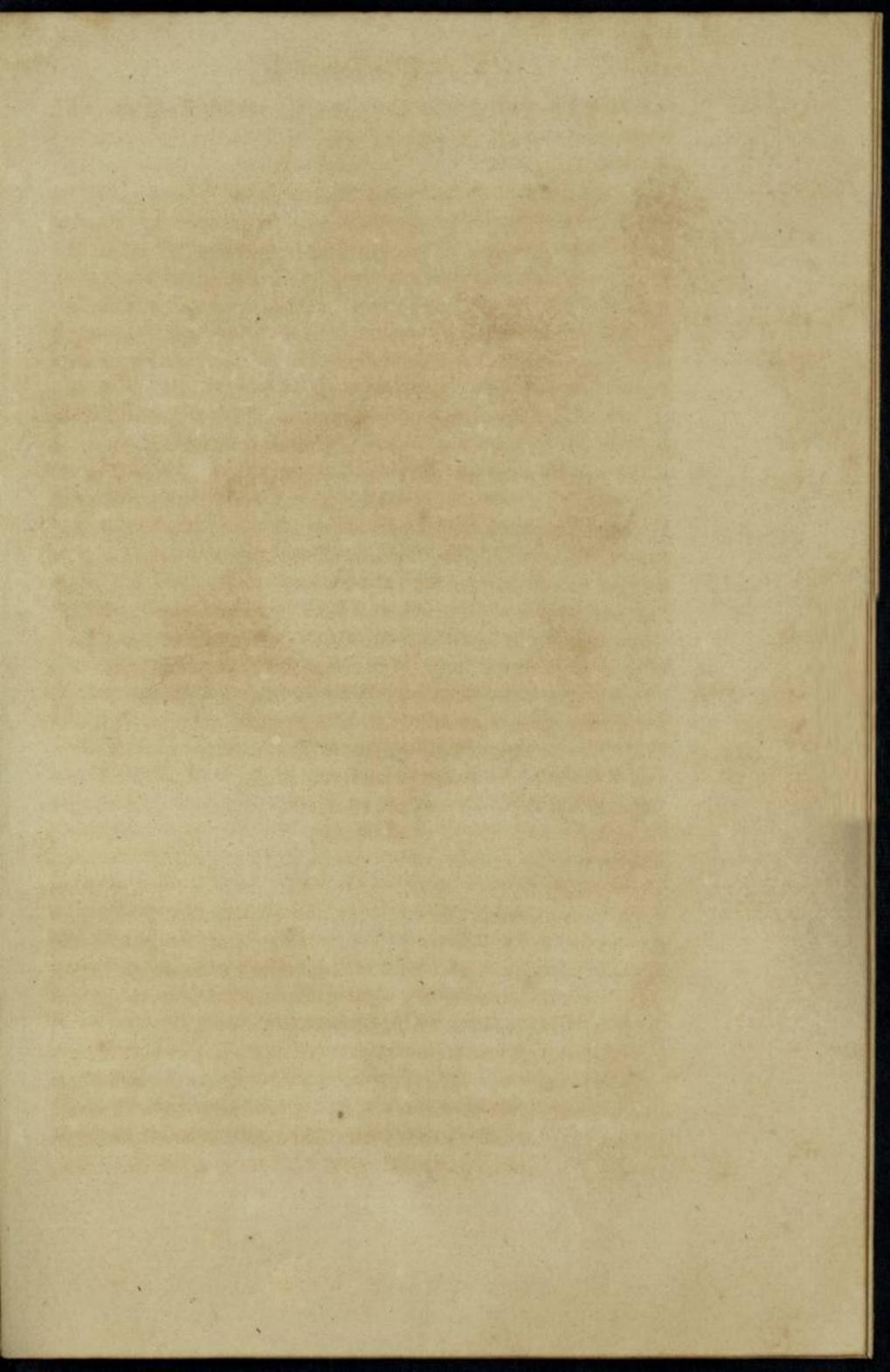
Artis mē-
tice experie-
menta.

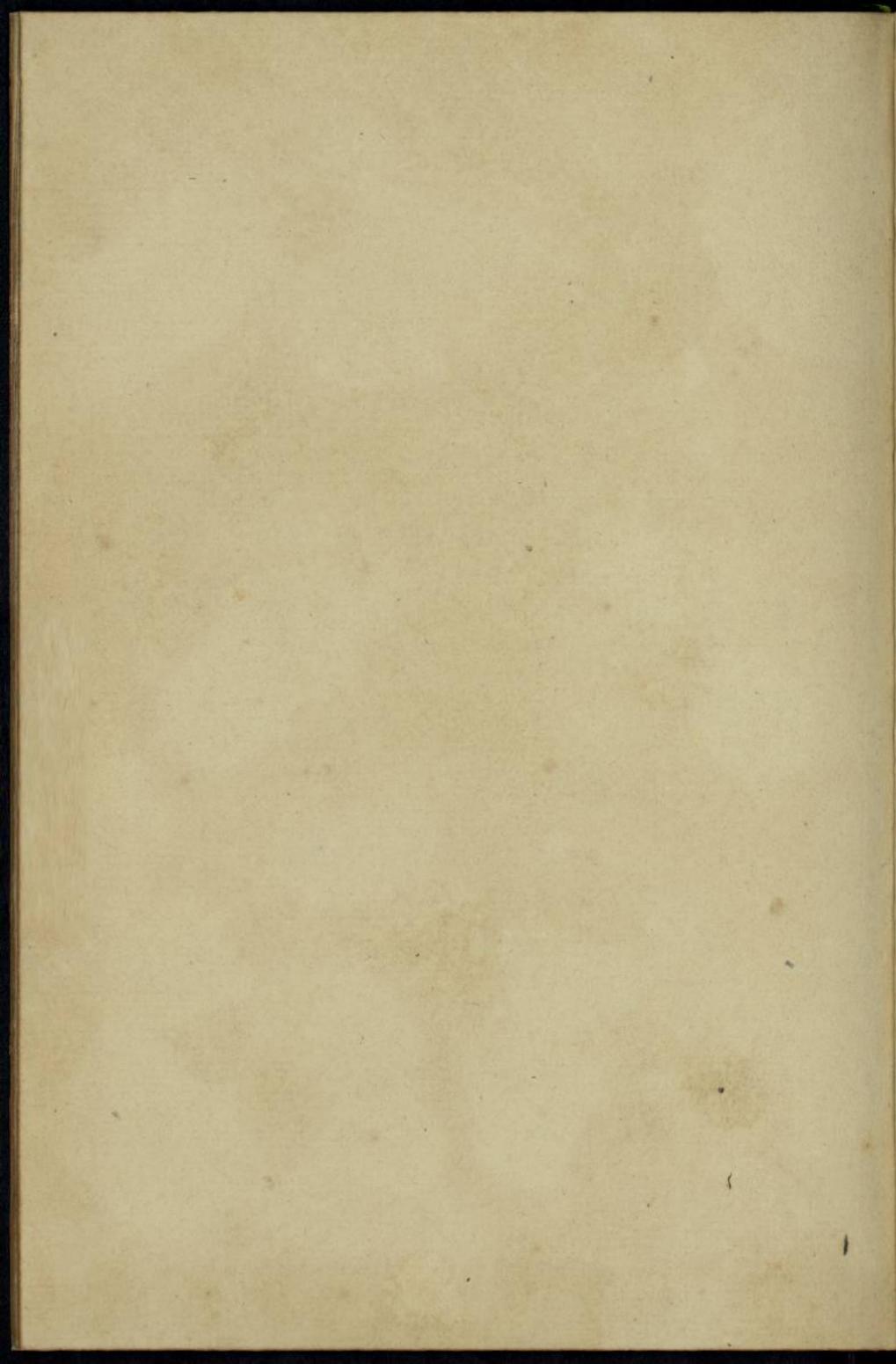
Artis Memoratiⁿe.

Iodocu^s Badiu^s Ascensi^s Guillelmo Leporⁱ
viro lepidissimo & sane docto. Salutem.

Ete facis Lepus vigilatissime, & minime ab labore fugax, qui eam potestiam naturae (memoriast dico) qua humanis studijs in hac mortaliitate maxime opus est, & sine qua ceteras frustra exerceas, ita argutissimis praeceptis canorisibus atq; institutionibus tuis instauras, iuuas, adauges, ut sicut deperdita fuerit, sartam, integrarib; restituas: imitatus (opinor) rerum omnium opificem optimum maximum Deum, qui quo tanti thesauri nobis curam, vigilemq; assertuationem indisceret, in ultimo capit^o clausi candide collocauit. Quia rem si nullus doceret, natura ipsa sati moneat. Siquidem si qua excogitare atq; inuenire noua molimur, celo frontem obuerimus, ut in lensis communis armarium lamē infundat suum. Sin reminisci veterum ac prius cognitorum, occiput: ut eam quoq; partem cœlestis illa virtus adiuuet. Quo circa omnes etiam sensus collocati sunt in capite: quod eadem natura vni homini sublime dedit, cœlūq; videre iussit.
Perge igitur atq; totis animis in ista incumbe stu-
dia, quz ut auditoribus tuis ingentia come-
moda, modo prudenter eis vtantur,
ita tibi nō vulgarem laudem fas-
tamq; parent. Vale.
1523. 17. Kalē. Odo br.

T

